Q. D. B. V.

16.

DISQUISITIO JURIDICA

DE

COMPENSATIONE DEBITORUM PUBLICORUM,

Von Abrechnung Staats- und Stadt-Schulden/

Quam,

PRÆSIDE

DN. FERDINANDO CHRISTOPHORO HARPPRECHTO, Jurium Doctore & Professore Inclyto,

Patrono ac Præceptore suo ætatem devenerando,

die Decembr.

In Acroaterio JCtorum,

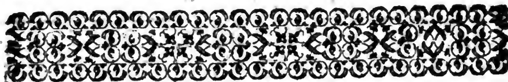
Publicè defendet

Georg. Adolph. Caroc.

TUBINGÆ,

Literis JOH. CONRADI EITELII,

Ao. MDCCIII.

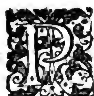
I. N. J.

PROOEMIUM.

EX quo mihi in juris studio Excellentissimi Domini Præsidis, Patroni mei ætatem devenerandi, opera uti licuit, sanè nihil magis in votis habui, quàm ut veros inde fructus, qui cunctis Auditoribus semper maximi fuerunt perciperem, & vel sic Præceptori meo optimo industriæ meæ pariter ac grati animi, quô ipsum prosequor & semper ac ubique summa cum veneratione prosecuturus sum, aliquale testimonium publico quodam specimine exhibere possem. Quod eò minùs negligendum mihi fuit, quò sæpiùs ab Honoratissimo Domino Patre meo, cui bona & fausta quævis cordicitus apprecor, jussus fui, ne propter summam Doctoris authoritatem, quam & ille meritò veneratur, à proposito meo discederem. Feci itaque, quod facere debui ea, quæ se jam B. L. sistit, Dissertatione, cujus argumentum ideò elegi, pro viribus elaboravi, & nunc publicæ ventilationi expono quòd illud Excell. DN. Præsidi non displicere deprehenderim, qui & eâ fuit benignitate, ut, etsi qualiscunque meus labor Tanto Præside indignus mihimetipsi videretur; tamen illum ferè in plerisque probare, suaque incomparabili juris scientia ornare atque illustrare non recusaverit. Quem singularem favorem summâ, quâ debeo, maximâ, quâ possum, gratiarum actione publicè deprædico, unà cum voto conceptissimo, ut DEUS T. O. M. Dominum Præsidem, divini humaniq; Iuris scientissimum virum, de scholis, foro, & si id adjici patie-

tur, de me quoque optimè meritum quàm diutissimè clementer servare, omnique beare velit felicitate, quæ meritis ipsius, non quidem mihi, planè impari præconi, sed toti Reip. literariæ nunquàm non memorandis, perfectè respondeat. Faxit Idem Numen, ut ipsa, quæ sequitur, tractatio, quemadmodum ex istius gratia, immortali cum laude semper mihi extollenda, feliciter cessit: ità etiam in iis, quæ pro ætatis, ingenii, & temporis ratione minùs rectè scripta sunt, benevolam lecturi veniam mereatur. Quo forte fiet, ut de alia disquisitione, quam de Allodiis Imperii, occasione nobilissimi scripti Itteriani de Feudis Imperii meditor, maximè quoad Partem generalem, publico danda eò impensiùs cogitem.

§. I.

PRimam curam sibi poscit terminorum evolutio, ratione cujus saltim tribus præmonendum, quòd vocabulum **compensationis** in sensu strictiori, quatenùs scil. modum mutuam obligationem, vel in perpetuum, vel ad tempus tollendi ac minuendi significat, hoc loco accipiatur. In vernacula appellatur **eine Vergleichung/ wann eine Schuld gegen der andern auffgehet.** Philipp. Andr. Oldenburger, de *quat. element. jurid. tit. 5. §. 159.* Per debitum autem **publicum** intelligimus omne id, quod debetur Reip. voce tamen hac latiùs à nobis accepta, ita nempe, ut non solùm in sensu excellentiori totam Remp. collectivè sumptam denotet; verùm etiam hujus partem, civitates videl. atque universitates, quæ quàm variæ sint? aliundè repetendum. Vid. Hüber. de *Jur. Civit. lib. 2. sect. 3. c. 1. 2. 3.* Dn. Hertius, in *elem. prud. civil. p. 1. sect. 5. §. 16.* Dn. Lauterbach, ad *L. 27. ff. de R. C. cap. 2. §. 1. & seqq.*

Dividi possunt debita publica potissimùm dupliciter (1.) ratione **causæ efficientis**, & (2.) **objecti.** Priori respectu illa sunt triplicis generis. Descendunt enim **Vel** 1mo ex lege naturali pariter ac civili, ita ut Princeps aut Resp. vario jure, communi partim, partim verò singulari, aliquid exigere ac vindicare sibi possit, & quidem

α. jure

α.) **jure imperii civilis** vel extraordinarii, id quod in exercitio dominii eminentis sese exerit; vel ordinarii, ex quo Principi, aut, ex hujus concessione, magistratui municipali debentur vectigalia, tributa, cæteræque præstationes reales ac personales, quæ non solùm pro illius arbitrio variè determinari; sed etiam plane de novo, præsertim si populi consensus accedat, introduci possunt. B. Dn. Maurit. in *Posit. Feud. de Regal. posit. 9.* Ziegl. de *Jur. Maj. lib. 2. c. 15. §. 21.* β.) **Jure servitutis.** Quemadmodum enim privati sæpiùs in prædio alieno aliquid facere, aut, ne dominus faciat, prohibere possunt, ita etiam Princeps, extra territorium suæ civitatis, præcipuè in casu publicæ necessitatis, ex dispositione legis Naturalis nonnulla jura licitè exercet, quæ forsan non inconcinnè servitutes juris gentium appellaveris, & referri huc poterunt jus petendi transitum innoxium, jus occupandi locum in solo pacato situm; de quo post Grot. & Obrecht. de *Rat. belli*, eruditè commentatur Dn. Coccejus, in *disp. de Jure belli in amicos.*

γ.) **Jure pignoris.** Notum enim est, quòd Resp. ratione certorum debitorum jus tacitæ hypothecæ in subditorum suorum bonis habeat. Vid. Dd. ad *tit. ff. & Cod. Q. in caus. pign. tac. contr.* δ.) **Jure hæreditario.** Vid. *§. 1. Instit. Q. mod. test. infirm. L. fin. ff. Qui test. fac. poss. L. 6. 7. Cod. eod. L. 3. 20. Cod. de testam.* Add. *t. t. Cod. de Bonis vacant. ibiq; Comment.*

ε.) **Jure dominii publici**, maximè particularis vi cuj⁹ Resp. vel Princeps, præter illa bona, quæ jam actualiter quæsivit & possidet, partim ex populi voluntate sive expressâ, sive præsumpta, partim ex legis Naturalis & civilis dispositione, certas quasdam res, vel plenè, vel minùs plenè, [ex gr. feuda] in suo patrimonio immediatè habet, easque contra quemvis turbatorem & detentorem jure dominii tueri ac persequi potest; vid. Becmann. in *Parall. Polit. c. 18. §. 4.* Titius, in *Specim. Jur. Publ. lib. 2. c. 3.*; dummodò jus subditis quæsitum, vel ab illis nondum amissum non lædatur atque intervertatur. Hinc semper irrationabilis visa fuit illa lex aut consuetudo, quæ naufragorum bona fisco addicit, non solùm ab Imper. Constantino, in *l. 1. Cod. de naufrag.* & pactis liberarum gentium; vid. omninò B. Dn. Scheinemann, in *eruditissima disp. de Societate universali, th. 26.* sed etiam in patria à gloriosissimis Ducibus Barnimo & Bogislao X. pia legislatione duobus edictis cassata

ac

ac profligatâ, teste B. Dn. Martino Rangon. in *Not. ad Origin. Pomeran. p. 331.* Conf. Inclytus quondam Patriæ JCtus B. Dn. Gerdes. *in disp. de Jur. Naufrag.* **Vel 2dò** ex transgressione legis h.e. **delicto.** Vid. B. Dn. Kulpis. in *Colleg. Grot. Ex. 9. p. 111. lit. e.* Excell. Dn. Graff. Patron. ac Præcept. meus devenerandus *in Posit. contr. ad Inst. L. 4. pos. 1.* quò pertinent damni restitutio, mulctæ & pœnæ fisco applicandæ, quæ partim ipso jure, partim accedente demùm sententia condemnatoria debentur **Vel 3tiò ex contractu,** quem scil. Princeps, aut rector civitatis, quà talis, vel cum pari, vel cum aliquo inferiori, qui aut subditus aut extraneus est, iniit. Dicimus, quà talis. Neque enim omnis Principis contractus efficit debitum publicum; sed aliquando privatum, si scil. ille tanquàm privatus contrahat. Talem verò esse Principem satis probat illustris locus ap. Senec. in *epist. 85.* ibi: *Duas personas habet gubernator, alteram communem cum omnibus, qui eandem conscenderunt navem, quà ipse quoque vector est, alteram propriam, quà gubernator est,* Vid. Auth. ap. *Grot. de J. B. & P. lib. 2. c. 4. §. 12. in not.* Menoch. *cons. 1157.* & ipse Grot. *l. c.* it. *lib. 2. c. 14. §. 2. & cap. 22. §. 24.* Ratione **objecti** debita publica sunt vel **pecuniaria,** vel **non pecuniaria,** eaque aut **realia,** aut **personalia;** quorum hæc ex obligatione faciendi, quæ etiam obligationem patiendi sub se complectitur, illa ex obligatione dandi & restituendi nascuntur. Usus hujus distinctionis ex infra dicendis apparebit: quanquam hæc nostra Diss. non omnia debita, quorum in superioribus mentionem fecimus, pro objecto habeat.

§. II.

Hisce præmissis facilè intelligitur, compensationem debitorum publicorum esse **modum aliquem tollendi vel minuendi obligationem, naturali pariter ac civili jure approbatum, quò scil. debitores publici propterea, quòd simul sint creditores Reip. à sua obligatione, quoad quantitatem concurrentem, vel in perpetuum, vel ad tempus, liberantur.** Sedes hujus materiæ est in *L. ult. ff. de compens. L. 46. §. 4. & 5. ff. de jur. Fisc. L. 1. L. 3. L. 7. L. 13. Cod. de compens.*

§. III.

Est a. modò definita compensatio non unius ejusdemque generis. Nam Imò alia est **justitiæ,** quæ mutua debita statim ipso jure tollit; alia **gratiæ,** quæ fit ex gratia & indulgentia Principis vel magistratus

tus

tûs, itá quidem, ut hujus compensationis effectus non à tempore concurrentis mutui debiti; sed impetratæ gratiæ incipiant. Vid. infrà §. 23. *in fin.* adò alia **voluntaria**, alia **necessaria**, quæ scil. fit contra voluntatem debitoris publici ex jussu Principis. Quanquàm enim nullus creditor suum debitorem cogere possit, ut beneficio compensationis utatur. *L.20.§.2.ff.de stat. liber*, aliud tn. est in Principe, à cujus directione subditorum actiones dependent, Grot. *II.13.20.* Deniq; 3tiò alia competit **subdito**, alia **non subdito**, aut pari. Cujus distinctionis utilitas sese exserit in eo, quòd compensatio, priori in casu, jure dominii eminentis, inhiberi à Principe possit; secùs ac posteriori: Ratio differentiæ est, quòd ii, qui non sunt subditi, nec isti juri ex tacito imperantium & parentium pacto resultanti subjaceant. *Grot. II. 14. 8. in fin.* Vid. infrà §. *11.*

§. IV.

Causa efficiens hujus compensationis est Lex, partim merè naturalis, si illâ utatur, qui Reip. subditus non est, & cum illâ in pari conditione existit, partim naturalis & civilis simùl, nimirum si debitor publicus sit etiam subditus civitatis debitricis. Utroque tamen casu summam adesse æquitatem vel ex sola Socialitatis lege apparet, quæ omninò jubet, ut lites, quantum possibile est, minuantur; id quod optimè fit compensatione; egregiè Schilt. *ad tit. inst. Q. m. oblig. toll.* §. *13.* Wissemb, *ad ff. D. 31. th. 2. & 7.* Cui accedit, quòd nullus simplicior & commodior exstinguendi obligationem modus excogitari possit, quàm si mutui debitores, dùm suum quisque retinet, solutione defungantur. Pufend. de *I. N. & G. lib. 5. c. 11. §. 5. & 6. & de off. H. & C. L. 1. c. 16. §. 2.* Add. Hier. Rocca, *sel. Jur. dispp. cap. 147. n. 11.* Franc. de Amaya, ad *L. 2. num. 16. Cod. Ne fisc. rem, quam vend. evinc.* Casp. Klock. *tom. 3. cons. 135. n. 7.* Joh. Harppr. ad §. *30. n. 4. I. de action.* Hinc & nos Germani rectè dicimus: **Abschlag ist guthe Bezahlung**; cujus parœmiæ æquitatem meritò laudat laudatissimus quondam Patriæ JCtus B. Dn. PommerEsch, ad §. *39. I. de action.* Imò apud Francos exstitit lex, quâ is, qui id, quod compensandum erat, non detrahebat, quasi plus petens damnabatur, teste Dn. Schiltero, in *Praxi Jur. Rom. Ex. 27. thes. 18.* & Dn. Hert. *de Parœm. Jur. Germ. L. 1. Par. 31. §. 1.* Conf. loca, quæ ex Senecæ *libb. de benefic.* adducit & applicat Grot. *III. 19. 15. seqq.* Quibus omnibus benè consideratis nemo dubitabit, quin etiam inter eos

quos,

quorum actus Juri Civili non subjacent; sed merè naturali reguntur, compensatio locum habeat, ita quidem, ut ferè omnia, quæ circa hanc Jurisprudentia Romana saluberrimè disposuit, simplicitati LL. naturalium optimè respondeant, secundum ea, quæ differit Vir summus Dn. Samuel Pufendorff. *l. c.* Vid. inferiùs §. 7.

§. V.

Forma compensationis debitorum publicorum consistit in eo, quòd hæc per illam (nimirum si sit justitiæ. vid. superiùs §. 3.) statim atque Resp. vicissim debere incipiat, ipso jure Naturali pariter ac civili tollantur vel minuantur; adeò, ut heic non opus sit speciali Prinicpis consensu, quippe qui non requiritur ad id, quod jure communi permissum est. *L. unic. Cod. de Thesaur.* Nec obst. *L. 3. pr Cod. de compens.* Vid. tn. Dn. Schilt. *l. c.* §. *30. in fin.* Joh. Wames. *cent. 1. cons. 53. n 4.* Equidem ubi generaliter obtinet, ne sine rescripto Principis procedat compensatio, uti moris est in provinciis Gallicis, quæ jure non scripto reguntur, teste Mornac. ad *l. 21. π. de compens.* ibi nec in causa fisci aliter juris esse potest. Addat. Willemb. *l. c. th. 1.* Papon. in *Arr. R. Franc. lib. 12. ti. 16. art. 1.*

§. VI.

Subjectum nostræ tractationis est duplex, **Activum & Passivum.** Illud constituunt debitores publici. De his quippe nostræ LL. quòd Fiscum, Remp. vel civitatem, sua debita urgentes, per compensationis exceptionem repellere valeant, solitariè disponunt. Quanquàm è contra dubitandum non sit, quin fiscus, à suis creditoribus conventus, his **sine discrimine** dictam exceptionem objicere valeat, prout benè notat Bachov. ad *Tr. 1. D. 25. th 9. lit. E.* Vide tamen Exceptionem infra §. *20 in fin.* ubi diximus cum Trentacinq. quòd in speciе petitioni salarii fiscus compensationem opponere nequeat. Ut verò eò plenius pateat, an & quando debitores publici compensatione uti possint, melioris ordinis & explicationis gratia duo casus separatim nobis considerandi erunt. Aut enim compensatio objicitur **I. Reip. propriè & excellenter sic dictæ,** aut verò **II. Civitati Municipali.** Nam de utraque specie *L. 3. Cod. de Compens.* exaudiendam esse communior & verior est Dd. sententia, Trentacinq. *Varr. Resol. l. 3. tit. de Compens. Resol. 1. n 12. in fin.* Sichard. ad *L. 1. n 1. Cod. de Compens.* Fontanella, *Dec. Cathal. 416. n. 4.*

n. 4. Barbosa, ad *l. 3. n. 9. Cod. d. tit.* Donell. *lib. 16. cap. 5.* ibi: *Civitatem quamlibet.* & verſ. *Sed his cauſis ſeptimam.* Mæſtert. de *compens. Q. 4. num. 1.* Carpzov. *1. C. 8. D. 9.* Zanger. de *except. lib. 3. c. 8. num. 19.* B. Dn. Lauterbach, in *tr. ſynopt. tit. de compens. §. 1. num. 9.* Brunn. *ad d. l. 3. n. 4.* ubi tamen notanter addit, poſitis terminis habilibus. Fruſtrà enim quæritur, an exceptio compenſationis locum habeat, ſi v. g. tributa exigat civitas municipalis, quoniam illa non huic; ſed ipſi Principi debentur, & per conſequens dicta exceptio, quæ ſemper mutuos creditores & debitores præſupponit, malè objicitur, uti pluribus demonſtrabitur infr. §. 22. Addant. quæ monet idem Brunn. ad *L. 7. Cod. d. tit.* poſt Cyn. & Bald. Trentacinq. *d. l. n. 14* Diſſ. Azo, ad *d. l. 3. Cod. de compens.*

§. VII.

Quod jam attinet **Primum caſum**, quando ſcil. compenſatio ipſi Reip. objicitur, iterum diſtinguendum, an hoc fiat **à pari** ſeu ab alia Republ. an verò **ab inferiori**, qui rurſùs vel ſubditus vel extraneus eſt. **Priori in ſpecie** compenſatio opponitur vel pacis, vel belli tempore. Dividitur enim omnis vita in negotium & otium, bellum & pacem, verbo Ariſtotel. *lib. 7. Polit. 14.* juncto *l. 1. c. 3.* ubi idem dixerat, vitam civilem tributam eſſe in uſum belli & pacis. Vid. Dn. Hert. in *Elem. Prud. Civil. P. 1. Sect. 8. §. 1. ibiq; in not.* Si tempore **pacis** Reſp. Reipublicæ, Princeps Principi compenſationem objiciat, non eſt dubium propter ea, quæ in *praced.* §. 4. dicta ſunt, quin illa ex æquitate Legis Naturalis procedat, dummodò id, quod in compenſationem deducitur, tale ſit debitum, ad cujus exſolutionem Reſp. tenetur, & per ſuum rectorem obſtringi poterat; de quo *Grot. II. 14.* Bœcl. *de eo, quod civitas egit.* Illuſtre hujus rei exemplum occurrit in Hebræis, qui contra Ægyptios vaſa aurea & argentea repoſcentes beneficio compenſationis ſeſe defendebant. Ita enim Tertullianus, *lib. 2. adverſus Marcionem: Repoſcunt,* inquit, *Ægyptij de Hebræis vaſa aurea & argentea. Contra Hebræi* **mutuas petitiones** *inſtituunt, allegantes, ſibi mercedes reſtitui oportere illius operariæ ſervitutis.* Neq; locum hic habet exceptio ſummæ neceſſitatis, in qua forte Reip. debitrix ſolutionem exigens conſtituitur; cùm illa exteris, qui bona fide contraxerunt, & nullo jure caſus alterius Reip. ferre coguntur, fruſtra & periculosè admodùm opponatur, judice Dn. Vitriario, in *Inſt. J. N. & Gent. lib. 2. c. 14. quaſt. 17.* Imò licet

 ſolu-

solutio, cum damno & pernicie Reip. conjuncta, sisti aliquando posset, arg. *L. 98. pr. π. de V. O.* & propter vulgatum illud, salus publica suprema lex esto; præsertim si isti conventioni clausulam, rebus sic stantibus, adjectam esse appareat: Dn. Schilter. in *Instit. J. Publ. lib. 3. cap. 3.* §. 3. & 4. Dn. Werlof. de *Pactis liberarum gent.* §. 32. Exemplum vid. apud Cambden. ad *ann. 1595. & 97.* propterea tamen ejus, quod Resp. creditrix vicissim debet, compensatio, vi cujus aliquid revera non solvitur; sed tantùm non rectè exigitur, adeòque necessitas & periculum haud augetur, detrectari nequit. Multò minùs ratio status efficere potest, ne compensatio locum habeat, quoniam illa tantùm id, quod utile est, respiciens, ita debet esse comparata, ne alterius jus justè quæsitum lædatur atque intervertatur. Becmann. in *medit. polit. c. 3. §. 8.* Planè in statu belli, cum eo, quod vel illius jure, ex. gr. lytrum incendiarium ac deprædatorium, vulgò Brandschatzung / Brand- und Plünderungs-Gelder / vel ex speciali promissione, hosti debetur, non potest comparari, aut id, undè ortum est bellum, aut quod bellico jure fieri solet, tametsi hostis ad hujus damni restitutionem esset obligatus. Grot. *III. 19. 19* Alia tamen est ratio ejus, quod hostis ex contractu, vel ante bellum vel hoc durante inito, debet, it. si damnum dedit intra induciarum tempora, si legatos violavit, aut aliud quid fecit, quod inter hostes jus gentium damnat, prout loquitur Grot. *l. c.* Idem in superioribus rectè dixerat, **nec manente bello**, ceu de quo dubitari saltem poterat. Nam si pax fuerit secuta, damni in bello dati restitutio non facilè petitur, cùm hæc in dubio, maximè quoad damna publica, per ipsam pacificationem remissa censeatur. Grot. *l. c. cap. 20.* §. *15.* juncto §. *19.* Quò etiam pertinet illud Taciti *Lib. 12. Annal. c. 19. Bellorum egregij fines, quoties transigendo ignoscitur.*

§. VIII.

Posteriori in specie, si nimirum compensatione utatur contra Rempubl. is, qui simul subditus est, locum invenit dispositio *Legis fin. π. de compens. L. 46. §. 5. ff. de jur. fisc.* quæ quidem declaranda, ex §. *præced. 4.* item ex *L. 1. Cod. de compens.* & supplenda ex *L. 3. L. 7. Cod. eod.* per modum Regulæ & Exceptionum ibidem insinuatur. **Regula** hæc est: Ut debitoribus fisci, quod fiscus debet, compensetur, sæpè constitutum est, *d. L. 46. §. 5.* Johan. Phi-

Philippi, in *Usu pract. Inst. L. 4. ecl. 55. n. 2.* Josephus de Rosa, *Consult. Jur. 56. n. 23.* Molina, de *I. & I. Disp. 540, n. 25.* Tholosan. in *S. I. U. lib. 21. cap. 22.* Losæus, de *jur. Univers. part. 3. cap. 6. num. 24.* Simon van Leeuwen, *cens. for. lib. 4. cap. 3. num. 10.* Muller. ad *Struv. Ex. 21. thes. 23. lit. o.* Wissemb. *Disp. ad π. 3. thes. 3.* Peregrin. de *jur. fisc. lib. 6. tit. 7. num. 15.* Donell. *lib. 16. cap. 15,* Zang. *d. l. n. 17.* Idque propterea, quòd fiscus regulariter gaudeat jure privatorum. Dn. Stryk. ad *compend. Lauterb. tit. de compensat. pag. 220.* Dominic. Gait. de *Credito, cap. 4. quæst. 11. n. 1880.* Franc. de Amaya, ad *L. 1. n. 25. Cod. de jur. fisc.* Fontanella, *Dec. 455. n. 12.* Dn. Schilt. in *Praxi J. R. Ex. 28. §. 25.* Sciendum autem est, quòd vocabulum Fisci h. l. accipiatur in sensu generaliori, quatenus scil. non solùm de fisco preßè sic dicto, sed etiam de ærario prædicatur. Quanquam enim aliàs hæc duo de Jure hodierno pariter ac Romano, vid. Dn. Schilt. *l. c. th. 28. 29. & in instit. Jur. P. T. l. L. 2. t. 1. §. 10. seqq.* omninò differant, ita quidem, ut Fiscus non sit nisi in statu Reip. monarchico, & per consequens ea denotet bona, quæ Principi vel ex reditibus domanialibus, vel ex bonis subditorum, maximè propter horum delictum, vel dominii privati carentiam, ad dignitatem sustinendam, jure proprietatis acquiruntur; ærarium contra quævis Resp. etiam Democratica & Aristocratica habeat, tanquam patrimonium publicum, ad illius onera ferenda destinatum, nec pleno jure Principi vel regentium voluntati ac directioni subjacens: Pufendorff. de *I. N. & G. lib. 8. c. 5. §. 8.* Addatur inprimis Fab. Capyc. Galeota, in *Resp. fiscal. lib. 1. R. 1 n. 10 seqq. & R. 28. n. 124.* in præsenti tamen materia hæc differentia non attenditur: sed id, quod fiscus debet, idem est, quod Princeps, quà talis, vel Resp. in genere suis subditis debet. Molina, *d. n. 25.* Vid. supr. *§. 1. & §. 6.* Et quanquàm *L. 46. §. 5. de Jur. Fisc.* tantùm quatuor casus, in quibus nulla compensatio contra Fiscum admittitur, disertè recenseat; tamen reliquæ quoque causæ, quibus illa contra civitatem denegatur, etiam in fisco potentissimè obtinent. Donell. *d. cap. 15. vers. quæritur de fisco.* Est autem id, quod Resp. suis civibus debet, duplicis generis. **Aliud** enim venit ex obligatione **imperfecta**, quò e. gr. pertinent præmia, quibus cives ob benemerita, cum nulla negotiorum gestione conjuncta, honorari sunt meriti. Cùm

 enim

enim omnis præmii collatio, quæ non fit ex promisso, sit actus gratiæ & liberalitatis, ad quam primitùs exercendam nemo compelli potest, sequitur, quòd illud jure saltim imperfecto debeatur; Becm. *in Lin. Doctr. Moral. c. 12.* Pufend. *l. c. lib. 1. cap. 19. §. 3.* adeoq; in compensationem deduci nequeat, prout etiam super facto consultam inclytam Facultatem Tubingensem, ad requisitionem Civitatis Memmingensis, respondisse refert Excellent. Dn. Præses, *Cons. 62. n. 42. & seqq.* Imò, licet civis alicujus in Remp. merita tanti ponderis essent, ut jus exinde perfectum nasceretur; Vid. Dn. Stryk. *diss. de Benemeritis, cap. 3.* tamen, cùm obligatio erga Remp. quæ itidem profectò magna est, istud debitum facilè, si non enervare, saltem illiquidum reddere possit, & heic quoque applicari poterit vulgaris illa regula, quòd illiquidi cùm liquido nulla sit compensatio. *L. fin. §. 1. Cod. de compens.* Dn. Schilt. *ad Inst. c. l.* Joh. Wames, *cent. 1. cons. 24. n. 7.* **Aliud** verò est ex obligatione **perfecta**, quæ oritur vel ex privilegio; vid. Grot *II. 14. 13.* vel ex pacto & contractu, partim tacito, partim expresso, partim nominato, partim innominato; quò etiam referri poterunt salaria: Hæc enim utplurimùm ex ista conventionis figura, quam articulum facio ut des appellamus, deberi videntur. Conf. B. Dn. Bardili, de *Salar. cap. 3. th. 7. & seqq.* Et de tali debito conventionali ea, quam adduximus, regula intelligenda venit. Verissimum enim est, quòd Princeps, omnisque Reip. rector, ex contractu cum subditis inito firmiter obligetur, quamvis exactio, si ille obligationi suæ satisfacere nolit, propter deficiens remedium coactivum, non semper sequatur. Grot. *II. 14. 6.* Klock, de *Contrib. cap. 17. n. 54. 58.* Ziegl. de *J. M. lib. 1. c. 1. §. 17. seqq.* Conf. Pufend. *cit. loc. lib. 7. cap. 2. per tot.*

§. IX.

Sed ut propiùs ad ipsam Regulam accedamus, hæc non ita simpliciter; sed sub certis modò requisitis, præter ea, quæ in omni compensatione adesse debent, necessariis procedit. Ac Primò quidem in *L. 1. Cod. de compens.* requiritur, ut **eadem Reip. statio** (Gallis le même Bureau des Receveurs, Paul. Christinæus, *Decc. Belgicar. vol. 3. Dec. 39. num. 2.* Videat omninò Mornac. ad *L. 1. Cod. de compensat.* Belgis **einerley** Comptoir, Simon van Leeuwen, *l. c. numer. 11. in fin.* sive idem debitorum publicorum susceptor, cui opponitur compensatio, vicissim debeat. Nec immeritò

hoc

hoc ita constitutum est, partim ne publicorum officiorum diversus ordo diversaque ratio, de qua omninò videatur Amaya, ad *L. 1. Cod. Ne Fiscus rem, quam vendidit, evincat*, Vinn. *partit. Jur. lib. 2. cap. 61. lit. X.* perturbaretur atque confunderetur: *d. L. 1. Cod. de compens. in fin.* de Rosa, *c. loc. num. 27.* Fontanella, *Dec. Cathal. 466. n. 15.* Moneta, de *decim. cap. 9. Q. 4. num. 173.* Perez. ad *tit. Cod. de compens. n. 19.* Leeuwen, *cit. l. num. 16.* id verò Reip. valdè noxium esse è traditis Politicorum de confusione in Rep. vitanda satis apparet; partim ne pecunia fiscalis frustra erogaretur & jactaretur, uti quidem, si non haberemus dictam *L. 1.* facilè contingere posset, si illa, quæ debet, statio, compensationis cum alia statione jam factæ ignara, iterum solveret. Hillig. in *Donello enucl. lib. 16. cap. 15. lit. L.* Peregrin. *cit. loc. n. 15.* Brunnemann. *cent. 3. Dec. 88. num. 1.* partim ne una statio in alterius actiones & negotia inquirere necessum haberet, contra *L. 4. Cod. de Numer. & Actuar. L. 2. Cod. de executor. & exactor.* Fr. de Amaya, *l. cit. num. 10. & 19.* Joseph. de Rosa, *cit. num. 27. & seqq.* Addat. *L. 23. Cod. de testam. & L. 30. Cod. Theodos. de susceptor.* Denique & illud admitti fortè poterit, quòd dispositio *sæpèdictæ L. 1.* non adeò singularis sit; sed potius, in illo communi juris principio, secundùm quod inter eos, qui mutui debitores non sunt, compensatio non procedit, *L. 16. L. 18. π. & l. 9. Cod. de comp.* fundamentum suum habeat. Neq; n. facilè quis negabit, eũ, qui uni stationi particulariter credidit, alterius stationis, quæ quid petit, creditorem non esse. Quibus consequens est, quòd, licet unus Officialis duabus stationibus fiscalibus præsit, v. g. Quæsturæ & simùl Præfecturæ, (wann jemand zugleich/ an einem Orth/ Vogt und Pfleger/ Amptmann und Rentmeister wäre) tamen debitor Præfecturæ id, quod sibi vicissim Quæstura debet, compensare haud possit, præsertim cùm geminum illud munus, quòd gerit ejusmodi Officialis, jus ipsis stationibus, quibus ille præest, specialiter competens mutare ne queat. Aliter quidem sentit Johan. Franc. de Ponte, *lib. 2. cons. 18. n. 29.* sed non magis rectè, quàm illi, qui legi nostræ primæ opponunt *L. 36. π. de administr. tutor.* ad quam quid respondendum sit? eruditè excussit Franc. de Amaya, *l. c. n. 20.* Vinn. *l. c. lit. Z.* Sichard. ad *d. L. 1. n. 3. Cod. de compens.* Donell. *d. cap. 15. vers. sed sciendum est.* Mæstert. *d. Quæst. 4. n. 9.* Bald. ad *d. l. 1. n. 1.* Add. *L. 46. §. 1. in fin. π. de administrat. tutor.* Illud tamen largiter largimur,

sæpedictam legem primam non tàm rigorosè esse accipiendam, quin aliquando cessare queat; id quod **Æquitas** potissimùm postulare videtur, si *Vel* (1.) nullũ adsit periculum fore, ut ex compensatione administrationes diversarum functionum fiscalium confundantur; prout hoc elegantibus exemplis illustrat Jos. de Rosa, *d. Consult. 56. n. 26. & seqq.* De Ponte, *l. c. n. 7.* quorùm sententiam in curia Romana observari author est Ganaverro, *Dec. 28. n. 20. & seqq.* *Vel*, 2dò, stationes inter sese **connexæ & correspectivæ** essent, secundum ea, quæ in simili ex Dd. statuminat Rocca, *select. jur. Disp. cap. 117. num. 5.* *Vel*, 3tiò, debitum oppositum **in capitalibus seu supremis rationibus, in der Cammer- oder Steuer-Rechnung,** sine confusione in solutum referri queat. Dn. Schilt *l. c. §. 33. in fin.* Adeatur Amaya, *cit. loc. num. 27.* Simon van Leeuwen, *cit. loc. num. 12.* *Vel*, 4tò, Princeps tempore contractûs specialiter indulserit unius tantùm stationis creditori, quòd compensatio, contra L. nostram primam etiam advers⁹ aliam Stationem admitti debeat, aut si idem ex postfacto aliam, quàm quæ contraxit, stationem, in locum primi debitoris, mediante delegatione, vel assignatione, surrogaverit. Imò nec dubitandum, quin &, 5tò, **Consuetudo** rùm in casu, quô unus Officialis duabus diversis stationibus præest, tùm etiam in illo, quando quælibet suum peculiarem administratorem habet, sæpe dictæ *L. 1. C. d. tit.* derogare possit, per regulam *L. 32. ff. de LL.* & in puncto notata, de casu priori, à Matthæo de Afflict. *d. D. 194. n. ult.* & de posteriori à Mart. Laudensi, *tract. de Privil. Fisci, privileg. 2.* Cæsare Ursillo, ad *d. Decis. num. 1.* Simone van Leeuwen, *loc. cit. num. 11. & seqq.* Addatur Christin. *cit. loc.* Præterea si Fiscus successerit debitori unius stationis, pro quo Titius **creditor alterius stationis fidejussit**, tunc non quidem compensatio; benè tamen **confusio**, per fisci successionem inducta, ad hunc effectum, ut ille fidejussor, tanquàm debitor alterius stationis, liberetur, locum sibi vindicabit, advertente Amaya, ad *d. l. 2. n. 23. Cod. Ne Fiscus rem, quam vend. evinc.* ubi ita egregiè, post Azonem, ad *L. 1. num. 1. Cod. de compens.* explicat *L. 2. Cod. de sol.* licet hanc vulgò Nostri aliter considerent, notante Amaya, *ibid. n. 27.* Brunn. ad *d. l. 2.* Addat. Peregrin. *d. lib. 6. t. 7. n. 15.* Struv. in *Evolut. LL. controv. Ex. 21. th. 23.* **Alia limitatio** istius **Regulæ** de compensatione à diversis stationibus

non

non admittenda, si quæstio sit de **Pœna evitanda**, occurret inferiùs §. *29. in fin.* Quibus omnibus Dd. & illud addunt, quòd dicta Regula tantùm ad mutuas Sortes pertineat; **usuræ** verò etiam cum alia fiscali statione pensari queant, ut in puncto dicit Baldus, Salicetus, Castrensis, de Ponte, Tyndarus, Theodorus, Ganaverro, Cæsar de Grassis, in locis, quos refert Donat. Anton. de Marinis, in *Decc. Camer. Neapol. D. 443.* & in *Observ. 23. D. 494. n. 2.* ubi elegans hanc in rem præjudicium addit.

§. X.

Ex præmissis facilè colligitur, quòd, **si tota Provincia**, authore & consentiente Principe, debitum contraxerit, licet particularis statio quid exigat, tamen sanctio Legis *1. Cod. de compens.* locum non habeat, quoniam hæc apertè loquitur de casu, quando una tantùm statio debet, & alia ab hac diversa creditrix est. Verùm, ubi universa Resp. contraxit, omnes stationes debent, & per consequens id quod certa statio petit, pro rata obligationis, cum totius provinciæ debito compensari poterit. Quod & tunc verum est, si **ipse Princeps** quid imperet subdito, hujus vel illius stationis creditori. Cùm enim ille universam Remp. repræsentet, sicque ratio *L. 1. Cod. de compens.* pariter cesset, non facilè denegabit, quin exceptio compensationis cum effectu opponatur. Atque hactenùs omninò militare videtur egregia doctrina Francisci de Amaya, ad *L. 2. Cod. Ne Fiscus rem, quam vendid. evinc. (10. 5.) n. 14.* ubi scribit: Quòd in Fisco non valeat diversa qualitas, aut discretio jurium, aut dissimilis aliqua repræsentatio considerari, cùm unus idemque sit in hac & illa statione fiscali, & in utraque idem sit Princeps, unusque spiritus omnia ista officia regat, &c.

§. XI.

Secundò ad id, ut publicus debitor beneficio compensationis gaudeat, requiritur, **ne Princeps illam impediat**; quod ipsum non saltem in pœnam; sed etiam in casu publicæ necessitatis, (quam ne quidem probandam esse dictitant, Ziegl. de *Jur. Maj. lib. 1. c. 4. §. 18.* Addat. Becm. *medit. polit. cap. 19. §. 2. seqq.* Car. Scharschmid. ad *Schützii Jus Publ. vol. 2. D. 11. th. 4. lit. A.)* jure eminentis dominii facere posse arbitramur. Quemadmodum enim generaliter verum est, quòd, ex illo jure, Princeps suis subditis etiam jus ex contractu quæsitum auferre, multoque magis ad id, ut solutio

sue

suo tempore non sequatur, differre possit; Grot. de *I. B. & P. II. 14. 7.* Exempla vid. ap. Livium, *lib. 3. c. 1.* Grot. *lib. 16. Histor. p. 331.* ità non dubitandum, quin etiam compensatio, si hanc Reip. necessitas non permittat, licitè inhibeatur, ita tamen, ut actio salva maneat creditori solventi. arg. *L. 7. §. 1. de compens.* Equidem judex, si ea, quæ lex ad compensationem fundandam requirit, copulativè concurrant, exceptionem compensationis rejicere nequit; Ddres, ad *d. L. 7.* ità quidem, ut, si illam omnimodò reprobet, appellationi propterea locus sit; si verò eandem duntaxat negligat, vel non admittat, tamen executioni mododicta exceptio adhuc rectè opponatur; Mev. *part. 3. D. 308. in fin.* Joh. Wames. *c. l. num. 9.* Joh. Baptista Costa, de *Ratione Rata, quæst. 61. n. 9.* eo quòd utique illam opponens judicatum non impugnet; sed potius impleat. Cyriac. *contr. for. 406. n. 37.* cùm compensatio sit solutio; *L. 4. Cod. de compens. L. 4. π. qui potior. in pign. habeant.* Saminiat. *controv. for. 34. n. 104.* Quæ tamen omnia priori nostræ assertioni nullatenùs obstant. Nam à judice ad ipsum legislatorem malè inferri nemo ignorat.

Denique, **Tertiò**, requiritur, ut debitum fiscale, quod in compensationem deducitur, vel jam liquidum sit, & aperto, uti loquitur Imper. in §. *30. I. de act.* jure nitatur, Engel, in *Coll. Jur. Canon. tit. de solut. n. 15. vers. II. requiritur.* Christin. *loc. c. n. 1.* Peregrin. *d. l. n. 15.* **Vel**, quod hîc singulare est, notante Müllero, ad *Struv. Ex. 21 th. 20. lit. E.* **intra bimestre spatium probetur.** *L. 46. §. 4. π. de jure fisc.* Salicet. ad *L. 1. num. ult. Cod. de compens.* Moneta, *de decimis. cap. 9. Quæst. 4. num. 173.* Petr. Costalius, *ad L. 10. π. de compens.* Brunn. ad *d. L. 46. n. 4.* Medices, de *compens. punct. 1. Q. 38. n. 1.* Dn. Schilt. *d. exercit. 28. §. 26. & 27.* Mæstert, *d. Q. 4. n. 10.* Videatur omnino Tiraquellus, *d. retr. lignag. §. 3. gloss. 3. n. 11. & seqq.*

XII.

Admonendi autem hîc sumus, quòd dispositio *d. §. 4.* maximè ad casum, quando fiscus judicialiter quid petit, pertinere videatur. Ecquis enim dubitaret, quin in casu, si Princeps ad onera Reip. ferenda extrajudicialiter pensitationes exigat, talis debitor, beneficio compensationis usurus, breviori, quàm duorum mensium spatio, necessaria probatione defungi teneatur? præsertim cùm terminus iste probatorius, in *d. §. 4.* præstitutus, etiam priori in casu satis longus vide-

videatur, eò quòd causæ fiscales in judicium deductæ intra sexmen- tes finiendæ sint. *L. 13. §. 1. C. de judic. L. fin. Cod. de jur. Fisc.* Præterea observandum quoque est, quòd probatio debiti publici non uno eodemq; modo instituenda sit. Refert enim an (1.) ipse Princeps, vel (2.) ejusdẽ Officialis, vel denique (3.) saltem civitas municipalis contraxerit. Primo in casu sufficit probasse contractum cum Principe non ut privato, sed quà tali, non contra leges Reip. fundamentales ex probabili ratione esse initum. Vid. *Grot. II. 14. 12.* Hüber. de *Jur. Civit. L. 2. sect. 3. cap. 6.* At verò secundo in casu etiam versio in rem sive utilitatem Reipublicæ facta probetur necesse est, uti & tunc juris est, si soli administratores civitatum municipalium harum nomine contraxerint. *l. 27. π. de R. C.* Nam si è diverso cum ipsa civitate contractus initus sit, probatione versionis in rem haut opus esse elucescit ex traditis B. Dn. Lauterb. *in Coment. ad d. L. 27. p. 18. & seqq.*

§. XII.

Hactenùs de Regula, quæ in *L. 46. §. 5. π. de jur. Fisc. & cæteris txx; cit.* continetur. Sequuntur nunc plures **Exceptiones**, omnes per Romanorum L L. à Jure Naturali, ex justissimis rationibus, aliquatenùs recedentes, salutariter inductæ, Tesmar. in *not. ad Grot. lib. 3. c. 19. §. 16.* ad verba: *Idem erit*, Schilter, ad *tit. Inst. quib. mod. toll. O. n. 15.* & commune bonum singulariter concernentes, advertente Schilt. in *Praxi For. Ex. 28. §. 16. in fin.* quarum singulas, pleno numero in *d. L. 46. §. 5. π. de jur. Fisc. L. 3. L. 7. Cod. de compens.* propositas, sigillatim sub incudem vocasse juvabit.

Prima hæc est, si quid Reip. debeatur ex Calendario; *d. l. 3.* ibi: *Si neque ex Calendario. Cod. de compens.* sive Codice rationum, in quo publicæ pecuniæ, aliis mutuo datæ, consignantur, aus gemeiner Stadt Rechnung / rectiùs ihrem Gült-Staat über ausgeliehene Zinsbare Capitalien. Videatur *L. 64. de legat. 3. L. ult. de pecul. L. 58. pr. de legat. 2. L. 23. princ. ff. de pecul. legat. L. pen. de R. C. L. 41. §. 6. de legat. 3.* h. e. ex causa mutui cum civitate contracti; arg. *L. 39. §. 14. π. de admin. tutor.* Vid. Müller. ad *Struv. Ex. ad π. 21. th. 23. lit. Z.* ubi de Calendario in genere latè agit. Vinn. *partit. jur. lib. 2. c. 7. lit. E.* Bocer. *cl. 4. D. 19. th. 73.* Dn. Lauterb. in *coll. π. theor. pract. tit. de compens. th. 8.* Wissemb. ad *π. D. 31. th. 3.* optimè Donell. *d. lib. 16. cap. 16.* Debet autem hæc exceptio non tàm de

en

eo casu, quando ipsemet Princeps, vel etiam fisci aut ærarii præfectus pecuniam credidit, (id quod ne inconsulto Principe fiat, sub gravissima pœna prohibitum est in *L. 1. & 2. Cod. de his, qui ex publ. ratioc. mutuam pecun. acceper.* Videatur Brunnem. ad *d. L. 1.*) sed potiùs de tali mutuo accipi, quod privati cum Calendarii curatoribus (uti quidem de iure Romano vocabantur, h. e. pecuniæ publicæ fœneratoribus, quales quævis ferè civitas municipalis habebat. Vid. *L. 2. Cod. Theodos. de Curat. Calendar.*) contraxêre. Cùm enim fœneratitia civitatum pecunia publicarum pensitationum causa esse soleat, ut hæ eò commodiùs præstari ac ferri possint, meritò constitutum, ne curatores, talem pecuniam ad totius Reip. utilitatem repetentes, compensare teneantur, etiam tunc, quando non diversa civitatis statio, sed ipsi Curatores Calendarii suis debitoribus vicissim quid debent. Quanquam autem, quà posteriùs, dissentire videatur Dn. Schilt. *ad π. Ex. 28. §. 39.* generaliter tamen observari debet, quòd casus in *L. 3. & 7. Cod. de compens.* excepti illos terminos respiciant, ubi **eadem statio** simul debitrix est & creditrix. Donell. *l. c.* Addat. Mæstert. de *compens. quæst. 4. n. 9.* Dn. Lauterbach. in *tr. synopt. tit. de compens. §. 2. n. 3.* Peregrin. *d. tit. 7. n. 15.* Vinn. *l. 6. lit. T.* Illud quoque hîc obiter notari poterit, quòd à Curatoribus Calendarii planè differant argentarii, qui licet etiam publica authoritate ad id constituti erant, ut aliis fœnori darent pecuniam, argenti distractores exindè vocati in *L. fin. Cod. de pign. L. 2. §. ult. Cod. de constit. pec.* illa tamen pecunia non erat publica, sed privata; ipsorum videlicet argentariorum, vel quorumvis aliorum. Conf. B. Dn. Lauterbach, de *obligat. socior. ex convent. cum extraneis inita. §. 32. n. 6.* & in *Disp. de privil. credit. pers. simpl. th. 10.* Undè nec hodiè, qui argentariis similes sunt, ex. gr. campsores publici, vulgò Banquiers, compensationem subterfugere poterunt, nisi forte ipsius Reip. pecuniam administrent. Addat. Coll. Arg. ad *tit. π. de edend. th. 25.* Hahn. ad *Wes. d. num. 10.* ibi: *In cambiis publicis, &c.*

§. XIII.

Secundò à regula, quæ publicis debitoribus compensandi jus permittit, debitores **vectigalium** excipiuntur. *d. L. 3.* in verbis: *Nec ex vectigalibus.* Id quod non solùm in Reip. utpote quæ ex denegata vectigalium solutione aliquid detrimenti capere facilè potest, secundùm ea, quæ differit Ill. Dn. à Gölnitz, de *regal. vectigal. jure. §. 69.* Arnold. Vinn. *l. 6. lit. X.* Hugo Donell. *d. cap. 13. vers.*

quod

quod attinet. Schilt. *d. ex. 27. §. 32*. Schütz. in *Coll. Jur. Publ. vol. 2. Disp. 11. th. 1.* sed ipsorum quoque debitorum utilitatem dispositum videtur, cùm horum omninò intersit, ne in itinere & loco vectigalibus solvendis destinato diu detineantur, quod facilè fieret, si compensatione uti vellent. Hanc enim ut obtinerent, debiti probatio esset suscipienda, frequenter plus temporis postulatura, quàm vel illorum conditio, vel propositi & lucri captandi ratio, aliæve circumstantiæ fortassis permitterent. Neque tamen hæc exceptio de solo portorio pro rebus, quæ importantur vel exportantur, dependi solito, de quo in *L. 5. Cod. de vectigal.* verùm etiam de rerum venalium, salinarum, metallorum, aliisque similibus vectigalibus, Zoll/ Accisen/ Geleit/ Brucken-Geld/ ꝛc. intelligi debet. arg. *L. 17. L. 203. ff. de V. S. L. 59. §. 1. de hæred. instit. L. 2. Cod. Quæ res vend.* Mæstert. *d. l. num. 5.* Dn. Schilter, *d. l. §. 32. in fin.* Zanger. *d. l. num. 23.* Planè, si non ipsum vectigal; sed pœna defraudati vectigalis exigatur, fortè non dubitandum, quin compensatio, tanquam in debito ex delicto pecuniario, rectè objiciatur, arg. *L. 17. de compensat.* & *L. 10. §. 2. eod. tit.* quæ & contra vectigalium conductores, antichrestas, & admodiatores, , locum habebit, scilicet ratione ejus, quod hi ipsi, non verò fiscus aut statio vectigalis transeuntibus debet; maximè cùm vectigal in tali casu non Reip. sed e. gr. conductori solvendum veniat; sicque ratio legis prohibitivæ potissima cesset. Nec obstant infrà trad. §. 29.

Alia est quæstio, an merces, à publicanis pro vectigalium conductione pendenda, in compensationem veniat, si fiscus vicissim iis devinctus sit? Quod negandum existimat Anton. Matthæi, de *auction. lib. 2. c. 6. n. 9. & 10.* & Joh. Voët. ad *tit. ff. de compens. thes. 16.* per *L. 3. C. de compens.* in qua licet de hoc specificè nihil dispositum exstet; tamen vix est, ut locum compensatio sortiatur, cùm publicani ex coactis vectigalibus pensionem fisco inferant; Matth. *d. l. in fin.* imò haud infrequenter, hâc ipsâ de causâ, ut ille tanto citiùs paratam pecuniam ad manus habeat, vectigalia locentur, & fiscus ipse per conductorem illa exigere intelligatur. argum. *L. 58. & L. 39. de Usufr.* & eorum, quæ tradit Cardin. de Lugo, de *Justit. & Jur. P. 2. D. 36. S. 5. n. 73.* ibi: *Sed ususfructus.* Si tamen ipsemet fiscus conductorem vectigalibus frui impediret, vel impedientem, cùm posset, non prohiberet, aliud dicendum foret. Vid. Matthæi, *d. l.*

§. XIV.

Tertia exceptio est in debitore **annonæ.** *L. 46. §. 5. ff. de jur. Fisc. L. 3.* ibi: *Neque ex frumenti vel olei publici pecunia. Cod. de compens.* h. e. illo, qui victualia, frumentum, vinum, oleum, panem, aliasve quascunque res ad victum & amictum spectantes, (Hæ enim omnes annonæ nomine notoriè veniunt. *L. 1. & ult. ff. ad L. Jul. de annon.* Mæstert. *d. l. n. 4.* Hahn. *d. num. 10.* Add. Guther. de *Officiis Domus augustæ, lib. 3. cap. 17.*) in usum Reipublicæ contribuere tenetur, vulgò **zu denen Korn- und Proviant-Häusern.** Müller. ad Struv. *Ex. 21. th. 23. lit. D.* Struv. in *Diss. de annona, th. 3.* Barbosa, ad *L. 3. n. 8. Cod. de compens.* Balmaseda, de *collect. Q. 110. n. 11.* ibi: *In horreis publici tritici* Donell. *d. l.* Schilt. *d. l. §. 31.* Notandum autem est, quòd hæc exceptio, quoad veram & perpetuam compensationem, tantummodò obtineat in casu, quo fiscus debitori annonæ res ejusdem debet generis. Nam aliàs illa procedere nequit propter regulam generalem *Legis 4. Cod. de compens.* quæ non admittit, ut res diversi generis veniant in compensationem, veram videlicet ac propriè dictam; quanquam nec temporali annonæ debitor uti possit, cùm illa sit species tributi, annonaria collatio exindè vocata, *L. 1, Cod. de præscript. 30. annor. L. 2. Cod. Si propter publ. pensitat.* nec non functio annonaria, *L. 7. Cod. de feriis.* Struv. *d. l.* it. canon frumentarius; *t. t. Cod. de can. frumentar. urb. Rom.* Atqui in tributis nullam planè compensationem locum habere mox audiemus. Unde nihil referre putamus, sive aliquis frumentum, sive pecuniam ad illud comparandum, Reip. debeat; Zanger. *d. l. n. 24.* Trentacinq. *Var. Resolut. lib. 3. tit. de compens. R. 1. num. 12.* sive in rei militaris, sive in alios publicos usus, Joh. Francisc. Ripa, *tr. de Peste, rubr. de Remediis ad conserv. ubertat. num. 33.* Steph. Gratian. *Discept. Forens. cap. 728. num. 32.* Cæsar de Grassis, *except. 16 n. 50. in fin.* Surd. de *aliment. tit. 8. privil. 53. n. 8.* Zanger. *d l. n. 26.* Tulden. ad *tit. C. de comp. n. 5.* sive sub ratione annui reditûs, de quo Mevius, *P. 2. D. 332. num. 1.* sive collationis omnibus publicè impositæ. Struv. *d. l.* Multò minùs *d. L. 46. §. 5. ff. de jur. Fisc.* & *L. 3. Cod. de compens.* quæ in causa annonaria compensationem opponi vetant, ad solos annonæ Curatores vel Præfectos, qui publicam pecuniam ad frumentum coemendum acceperunt, sed revera nihil coemerunt, restringere possumus, cum Voet.

ad *ff. tit. de compens.* §. 16. Petro de Greve, ad *difficiliora ff. loca Ex. 15. th. 11.* Donello, *d. l.* quanquam in specie dictas personas à facultate compensandi exclusas esse largissimè largiamur, *per L. 20. ff. de compens.* quemadmodùm è contra non negamus, quòd illi, qui annonam in populum vel milites erogare debent, vulgò **die Proviant Meister**/ propter **arctiorem**, sive parciùs, & vel minùs justâ farinâ, vel pondere imminutô, distributam annonam, ad residuum condemnati exceptione compensationis se tueri possint, per textum specificum in *L. 17. ff. de compens.* Neque enim opus est, ut hic cum nonnullis gravem quandam antinomiam fingamus. Vid. tamen C. J. A. *tit. de compens. th. 4. in fin.* Excell. Dn. Præses, *Cons. 46. n. 540.* Donell. *lib. 16. cap. 15. lit. P.* Pacius, *4. Antin. 71.* Schilt. *l. c.* §. *35.* Petrus de Greve, *l. c. th. 11.* Wissemb. ad *ff. D. 31. th. 6.* egregiè præ cæteris Joh. Robert. *Sentent. Jur. lib. 3. c. 26.* Busius, ad *L. 17. ff. de compens.* Cæterùm eo in casu, quando quis ad annonam comparandam fisco pecuniâ credidit, etiamsi tale mutuum debitum & creditum æquè privilegiatum videri posset, tamen, cùm illud diversi sit generis, vera utique compensatio, quæ res ejusdem generis requirit, locum invenire nequit, secus ac forte æquitas postularet tunc, si debitor annonæ, ad hanc juvandam, talem rem, quæ debetur, mutuo dederit, arg. eorum, quæ de simili casu in §. *seq.* dicturi sumus.

§. XV.

Quartò contra Remp. compensatio, ratione ejus, quod à subditis, **tributorum** nomine, **wegen Steur / Schoß und Schatzung** debetur, (quicquid alii ex *Novell. 128. cap. 1.* eruere nitantur. Vid. Fontanella, *Dec. Cathal. 466. num. 4.* & *Dec. 465. n. 15.*) non admittitur. *L. 46. §. 5.* ibi: *Excepta causa tributoria. ff. de jure Fisc. L. 3.* verbis: *Neque tributorum. Cod. de compens.* Florez Diez de Mena, *var. Qq. lib. 2. Q. 21. num. 164.* Philippi, *d. ecl. 55. n. 6.* propterea, quòd summa plerumque Reip. necessitas celerem & veram collectarum solutionem efflagitet, nec eidem ex tali ficta solutione, qualis est compensatio, occurri possit. Arnold. Vinn. *loc. cit.* Georg. Mundius, de *munet. & honor. cap. 11. num. 128.* Fontanella, *Decis. Cathal. 466. n. 2.* Simon van Leeuwen, *cens. forens. lib. 4. c. 36. n. 10.* Christin. in *Decc. Belgic. vol. 5. t. 3. D. 39. n. 2.* Nam in collectis Reip. nervum consistere fatetur ipse Justinianus in Nov. 149. cap. 2.

cap. 2. Add. *Novell*, 12. *Nov.* 161. *cap.* 2. Ziegl. de *Jur. Majest. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 58. Neque verò Gentium quies sine armis, neque arma sine stipendiis, neque hæc sine tributis esse possunt, authore Tacito, *Annal.* 4. Ex quo facilè intelligitur, quòd vox tributorum h. l. generaliter accipiatur, nullo habito discrimine, sive illa rebus, sive personæ, sive capiti imponantur. Carpzov. *p.* 1. *C.* 8. *D.* 9. *num.* 6. ubi addit præjudicium. Ægid. Thomatus, in *tr. de Collect.* §. *Exposuimus, num.* 19. Hahn. ad *W. tit. de compens. num.* 10, ubi elegans Præjudicium. Didac. Balmaseda, de *collect. Q.* 110. *n.* 14. & *per integr.* Joh. Solorzanus, de *Indiar. Gubernat, tom*, 2. *lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 20. Brunnem. ad *L.* 46. *n.* 7. *de jur. fisc.* Zanger. *d. l. n.* 27. Manz. ad §. 30. *n.* 30. *Inst. de act.* Et sanè falsum est, quòd saltem prioris generis pensitationes, in Jure nostro, tributorum nomine veniant, prout *Lex ult. π. de cens.* evidenter satis probat. Videat. Ziegl. *l. c. lib.* 3. *c.* 1. §. 1. & *cap.* 2. §. 63. Nec refert, an collectæ sint ordinariæ, an verò extraordinariæ, ob fortalitii extructionem, vel civitatis munitionem, stipendia militibus decenter præstanda, aliasve res bellicas, & sic deinceps, subditis impositæ. Ludov. Molina, de *Just.* & *Jure*, *Disput.* 560. *num.* 25. Sed forsan magis interest, an sint præsentes, an verò præteritæ, h. e. ratione temporis præteriti debeantur, vulgò Restanten; dummodò hæ ad præsens periculum avertendum noviter non fuerint assignatæ, quia tunc pro præsentibus haberi debent. Ziegl. de *Jur. Maj. lib.* 2. *c.* 3. §. 54. *in fin.* Aliàs verò tributorum præteritorum non tanta, quàm adhuc solvendorum, necessitas est tantusque favor; unde & tunc, quando de iis agitur, non executivè; sed servato juris ordine, procedendum esse putant. Videatur Cacheran. *Dec.* 68. *num.* 8. Cothmann. *consil.* 11. *n.* 102. Surdus, *cons.* 168. *n.* 57. Mev. ad *Jus Lub. p.* 2. *tit.* 3. *art.* 3. *n.* 29. ; quanquam ex hoc solo, quòd compensatio locum habere debeat, tutò satis colligi non possit. Certius est, quòd illa non sit reprobanda, si insignis æquitatis ratio concurrat, quæ, ne fisci creditoribus beneficium compensationis denegetur, suadeat. Anton. Massa Gales. ad *Fori Camer. obligat. quæst.* 18. *n.* 8. Steph. Gratianus, *Discept. Forens. cap.* 718. *n.* 14. & *Dec. Prov. Marchiæ* 179. *n.* 11. Zacchias, de *obligat. Camer. Q.* 18. *n.* 43. *seqq.* Gregor. *Decis.* 342. *n.* 3. & 4. Excell. Dn. Præses, *l. c. n.* 67. Conf. omninò Joh. Bapt. Cardinal. de Luca, *disc. de Regal.* 106. *num.* 5. ubi valdè signanter scribit, quòd, si debiti publici actualis solutio sine maximis incommo-

dis,

dis, molestiis & querelis Civitatis debitricis, de qua ibi quærit, fieri non possit, tunc, licet aliàs non esset admittenda compensatio, tamen ex æquitate locus ei concedendus sit. Idque tunc maximè locum sortitur, si debitum subditi æquè sit privilegiatum, quàm fisci. Mundius, *l. c. num. 128.* Klock. de *Contribut. concl. 17. lit. B.* ubi ità in causa J. contra F. observatum esse scribunt. Mev. *l. c. n. 41.* Dn. Præses, *l. c. n. 32. & 33.* ubi elegans hanc in rem exemplum adducitur. Quænam autem debita in istum censum sint referenda? magis facti, quàm juris, quæstio esse videtur. Certè si quis v. gr. Civitati alicui Imperiali pecuniam ad lytrum incendiarium, zu Bezahlung einer Brandschatzung/ vel ad collectas Imperio aut Circulo eò celeriùs solvendas, item ad redimendos civitatem onerantes annuos reditus, & notabilem matriculæ Imperialis pro eadem obtinendam exonerationem credidisset, quid justius, quidve æquius foret, quàm ut talis creditor, si postea collectarum, ab eadem civitate proprio jure exigendarum, debitor fieret, exceptione compensationis contra illam uteretur? Videat. omninò Excell. Dn. Harppr. *l. c. n. 30. seqq.* Simon van Leeuwen, *d. cap. 36. n. 13.* ubi, annexo Scabinorum Leydensium judicato, testatur receptum esse, quòd, si quid ipsius tributi, sive pensitationis causa, expensum fuerit, illud posteà ab ejusdem pensitationis debitore compensari vel potiùs retineri valeat. Idemque dicendum, si singularis regionis consuetudo compensationem in causa tributorum receperit, vel Princeps eandem ex speciali gratia permiserit, Fontanella, *Dec. Cathal. 466. num. 7. in fin.* vid. supr. §. 3. vel etiam pacto speciali conventum sit, quòd creditor publicus, ratione collectarum, istius beneficio utendi jus habere debeat. Quemadmodum enim cautelæ ac prudentiæ est, ut contrahentes cum fisco tale pactum adjici curent: ità contra æquitatis est, ut illud à Principe b. f. servetur; quamvis non nesciamus, in ejusmodi casu, cùm L. Imper. Civitas Goslaria summam quater mille thalerorum, pro subsidio contra Turcam, mutuam dedisset, expresso hoc pacto, daß solche Ihr künfftig an der Türcken-Steuer abgerechnet werden sollen/ & posteà Fiscalis A. 1598. indictas Turcicas collectas exigeret, Assessores Aug. Imp. Cameræ in diversas tunc temporis sententias abiisse, quibusdam regulam *L. 3. Cod. de compens.* & præprimis Turcicarum contributionum summam prærogativam, aliis è contrà conventionis æquitatem urgentibus, ità quidem, ut lis indecisa remanserit, refe-

rente

rente id Klockio in *Vot. Camer. Relat. 113.* & *in tr. de contribut. cap. 18. n. 169. & seqq.* Illud tn. ipsi concedimus, quòd ejusmodi Pactum, quô compensatio in causa tributorum permittitur, non aliter valeat, quàm si illud cum Principe, aut, hoc consentiente, cum Officiali fuerit initum, & si de talibus quæratur collectis, quæ ipsi Principi, vel civitati sic paciscenti, proprio jure debentur, quales utique non sunt collectæ Circulares vel Imperiales, quippe quas domini territoriorum non sibimet ipsis jure superioritatis territorialis; sed Imperio vel Circulo, administratorio sive executorio saltem nomine, exigunt, prout probè observari jubet Dn. Hertius, de *Superiorit. territor. th. 40.* & per consequens in hisce pensitationibus, non obstante tali pacto, cùm non adsint mutui creditores & debitores, compensatio locum sortiri nequit. Appositè hanc in rem Scipio Gentilis apud laudatum Dn. Hertium: *Si dominus regionis subdito suo immunitatem omnium onerum concesserit, id de omnibus, quæ in ejus ditione imponuntur, intelligendum est; non verò de collectis Imperii universalibus, ut quæ ad bellum Turcicum in Comitiis Imperii decerni solent.* Conf. omninò B. Dn. à Seckendorff. im Teutschen Fürsten-Staat / *lib. 3. cap. 3. §. 8. num. 4.* Denique generaliter observari meretur, quòd laudatam *L. 3. C. de compens.* quæ tributis compensationem opponi vetat, strictissimè accipiendam esse passim inculcent Dd. Fontanella, *Dec. Cath. 466. n. 13.* Undè tradunt, quòd, si Princeps collectas sibi à subditis præstandas Vasallo, Ministro, Commendatario, vel alii Officiali donaverit, hisce, licet easdem ex liberalitate percipiant, nihilominùs compensatio, ratione ejus, quod ipsi debent, opponi valeat, eò quòd, privilegii vel specialitatis ratione cessante; vel etiam personæ, quæ sit immediata privilegii causa, mutatione, ipsum insimul privilegium deficiat & cesset, per authores & textus, quos hanc in rem exhibet Johannes Solorzanus, de *Indiar. Gubernat. tom. 2. lib. 1. cap. 2. L. 1. cap. 20. n. 70. seqq.* Didac. Balmaseda, d. *Q. 110. n. 16.* Quorum tamen sententiæ subscribere vix possumus. Vid. infr. §. 29. uti nec illis, qui existimant, quòd dispositio sæpedictæ *L. 3. C. de compens.* & *L. 46. §. 5. de jur. Fisc.* ne quidem ad **subsidium charitativum** pertineat. Remigius de Gonny, in *tr. de subsid. charitat. Q. 49.* Barth. Bellenzin, in *simili tr. Q. 3.* contra quos rectè urgetur, quòd subsidium charitativum ex postfacto, i. e. post semel initam conventionem, ad minimum respectu singulorum conferentium, sit verum tributum, & nonnisi in quodam neces-

ces-

cessitatis publicæ casu decerni soleat. Ex quo etiam nobiscum sentiunt Castillus, de *alim. cap. 67. num. 6.* & cum hoc Balmaseda, *d. quæst. 110. n. 13.* De illo subsidio charitativo, quod petit Prælatus pro suis alimentis, vel alii ab ipso, videatur Medices. de *compens. P. 1. Q. 28. n. 1.* Surdus, de *alim. tit. 8. privil. 53. n. 6.*

§. XVI.

Quod attinet censum emigrationis, vulgò Abschoß/ Nachsteuer/ Principi solvendum, egregiè & luculenter satis demonstravit Excell. Dn. Præses, *cons. 46. n. 56. seqq.* quòd ille, non obstante *L. 3. Cod. de compens.* compensationis objectum constituat, cùm gabella detractionis non sit propriè collecta, quod etiam monet Venerandus Dn. Pater meus, in *disp. de quota detract. th. 9.* Quem dùm nomino, totus in vota resolvor: Serves Æterne DEUS, diutissimè mihi serves Optimum Patrem, ut ille servare & ego illum venerari diutiùs possim. Fac quoque, ut tàm carus Pater cumulatissima fruatur felicitate, quæ tot tantisque beneficiis, quibus me aluit, auxit, ornavit, perfectè respondeat.

§. XVII.

Porrò & illud facilè patet, quòd petitioni Laudemiorum, quæ Principi non quà tali; sed quà domino directo solvendæ, ad collectas nullo modò referri possunt, rectè objiciatur compensatio; Quæ etiam locum habet ratione aliarum præstationum, ex. gr. canonis metallarii, qui itidem Principi non sub respectu alicujus tributi; sed ex contractu debetur. Circa compensationem ad hæc cum relevio quid suprema Neapolis Curia frequentet? videatur Donat. Anton. de Marin. in *Decis. Reg. Camer. Sum. Neapolit. D. 371.*

§. XVIII.

Sed utrum in Decimis compensatio locum habeat? magis dubia est quæstio, quæ quidem communiùs negativè deciditur. Arismin. Tepat. in *Compend. Decc. tit. 160. cap. 5.* Trentacinq. *V. R. lib. 3. tit. de compens. Resol. 1. n. 16.* Linglois, ad *50. Decc. D. 13. Q. 6. n. 30.* ubi Glossam sic docentem communiter approbatam scribit. Fontanella, in *Decc. Cathal. Dec. 461. n. 22.* Barbosa, ad *L. 3. n. 16. Cod. de compens.* Didac. Balmaseda, *tr. de Collect. Q. 110. n. 4.* Peregr. *l. c. n. 16.* Riccius, in *Praxi Var. Resoll. R. 120. n. 2.* Brunnem. ad *L. 46. n. 7. ff. de jure Fisc.* Idem, ad *L. 3. Cod. de compens. num. 4.* Qui omnes loco rationis afferunt, quòd decimæ pauperum & clericorum sustentationi, itemque ædium ecclesiasticarum conservationi inserviant. Dn. Lauterbach, in *Coll. ff. theor. pract. tit. de compens. th. 8.* Brunn.

similibus locis, in *L. pen. Cod. de SS. Eccles.* specialiùs memoratis, præstari solitorum debitor est, pecuniam hoc nomine ei debitam compenset. *L. 3. ibi: Neque alimentorum. Cod. de compensat.* juncta *L. 122. princip. ff. de legat. 1.* Adeatur omninò Dn. Schilt. *d. exerc. 28. §. 36.* Ratio hujus exceptionis haut dubie consistit in singulari tùm alimentorum, celerem solutionem efflagitantium, *L. 8.* in verbis: *Nam ea res præsentem & momentaneam curam injungit. ff. de alim. legat.* arg. *L. 2. ff. de fer.* Sebast. Medices, *de compens. part. 1. Q. 14. num. 1.* Surdus, de *alim. tit. 8. privil. 53. n. 7.* Coler. de *alim. lib. 2. cap. 7. n. 38.* tùm piorum ejusmodi corporum favore, ne videlicet quisquam in illis degens pauper, infirmus, senex, orphanus, dirâ fame intereat. *L. 27. §. pen. ff. de inoff. testam. L. ult. Cod. de ordine cognit.* Ant. Faber, *in Cod. Sabaud. lib. 4. t. 23. D. 7. in not.* Simon van Leeuwen, *d. lib. 4. cap. 36. n. 14.* Mæstert. *d. Q. 4. n. 5.* Alimenta namque denegans necare videtur. *L. 4. ff. de agnosc. & alend. liber.* Carpzov. *P. 1. C. 8. D. 9.* Mæstert. de *compens. Q. 4. n. 5.* B. Dn. Lauterbach, in *Colleg. theor. pr. ad tit. ff. de compens. §. 8. n. 5.* Pontan. de *alim. Q. 10. n. 2.* Philippi, *l. c. n. 4. & seqq.* Surd. de *alim. tit. 8. privil. 53. n. 5.* Brunn. ad *L. 3. Cod.* & ad *L. ult. ff. de compens.* ubi idem in omnibus alimentis futuris (de præteritis videatur post Monald. Gigantem, & alios, Gratianus, *Discept. for. cap. 726. n. 32.* Cæsar de Graffis, *Except. 16. n. 48.* Cœlius Bichius, *Dec. R. Rom. 23. n. 2.* Cyriac. *controv. for. 34. n. 25:* Optimè Coler. *c. l. n. 40.* ubi notabile exemplum affert. Voet. *ad tit. de compens. n. 16.* ubi etiam de pretio alimentorum jam præteritorum solvendo quærit. Leeuwen, *d. cap. 361. num. 14.*) admittendum existimant, quod & sequitur post Cyriac. Mæstertius, *d. l.* & in supr Sabaudiæ Senatu approbatum testatur Faber, *d. Def. 9.* Add. Brunn. *d. l.* et Surdus, *l. c. n. 4.* ubi ad argumentum à dote respondet. Et hinc est, quòd creditori alimentario, qui ex bonis concursûs alimenta percipit, curatorem bonorum compensationem opponere non posse contendat Salgado, in *labyr. credit. P. 3. cap. 6. §. unic. n. 5.* Castillo, *quotid. contr. tom. 4. cap. 40. n. 30. & 84.* Simile quid reperire est ap. Limn. *de Jur. Publ. lib. 8. cap. 6. n. 81.* ubi signanter asserit, quòd nec mercator contra studiosum compensare possit, si huic cambium solvendum sit, eò quòd studiosus ex eo vivere necessum habeat. Quæ Limnæi sententia etsi fortè non semper ac ubique observetur; tamen ob

suprà tradita, omninò rationem habere videtur, præsertim cùm alia adhuc ratio concurrere possit, quæ efficiat, quò minùs in tali casu (contra regulam, quam de cambiis commendat Carpzov. *lib. 2. R. 102.* Müller ad *Struv. Exerc. 21. th. 15. lit. y.* novissimè Rösener, *de lib. mercator. cap. 11. n. 238.*) pecuniam cambialem jure compensationis mercator retinere possit. Sæpiùs enim studiosus, cui talis pecunia ex patria mittitur, ad instar procuratoris, vel nudi mandatarii, se habet, cui in præjudicium mandantis, qui non est debitor mercatoris, compensatio malè objicitur. Addat. Rebuff. de *privil. studiosor. privil. 61.* ubi hoc privilegium prolixè stabilire satagit. Hilliger, in *Donello ennucl. lib. 16. cap. 15. lit. Q.* Müller ad *Struv. loc. cit. th. 23. lit. y.* Denique stipendia ecclesiastica, itemque Legata ad pauperes vel studiosos alendos rectissimè huc refert Dn. Schilt. *d. Ex. 28. §. 16.* ità, ut, si quis à fisco ecclesiastico sortem mutuò acceperit, quò ex annuis usuris stipendia studiosis, vel eleemosynæ pauperibus, exindè exolvi possint, ille annuas à se exolvendas usuras cum eo, quod fiscus vicissim ipsi debet, contribuere nequeat. Si verò ipsemet fiscus in talem causam legatâ sorte mutuò acceptâ, civitati usuras exindè debeat, æquum est, ut civitas tributa, quæ debet, compensando retineat, daß sie so viel an ihren schuldigen Land-Steuren einbehalte, & legati usuras exindè persolvat; id quod etiam Serenissimo Saxoniæ Electori ita placuisse refert Schilter. *l. c.* Addantur, quæ habet Albericus de Rosate, ad *L. 7. Cod. de compens.*

§. XX.

Septimò debitor publicus exceptionem compensationis frustrà opponit, si quid debeat illi, qui statutis servit sumptibus, & à fisco, (cui onus talium stipendiorum seu statutorum sumptuum incumbit; eleganter Zypæus, in *tr. de judice magistr. Senator. lib. 2. cap. 12. n. 1.*) ad hoc, ut Clericis, Magistratibus, Consiliariis, Professoribus, Ducibus belli, militibus salaria solvat, præpositus est. *L. 3.* ibi: *Neq; ejus, qui statutis sumptibus servit. Cod. de compens. L. 46. §. 5.* ibi: *Et stipendiorum. de jur. fisc.* Ripa, de *peste, rubr. de remed. conserv. ubertat. n. 34.* Alber. de Ros. *ad d. L. 3.* Dn. Lauterbach, in *tr. synopt. de compens. §. 2. n. 5.* Mevius, *part. 9. D. 100.* ubi in specie de clericorum salariis disquirit. Müller. ad *Struv. l. c.* Peregr. *l. 6. n. 15.* Donell. *d. cap. 15.* Brunn. ad *L. 46. n. 7. d. tit.* Add. B. Dn. Bardili, in *disp. de salariis, th. 39.* Notandum autem est, quòd cùm salariis

eodem

eodem jure censendæ hic sint istæ collationes, quæ ad valli, pon-
tum, fontium, & similium constructionem, vel reparationem præsta-
ri debent. Molina, *d. D. 560. n. 25.* Statutis namque sumptibus omnis
illa pecunia, quæ ad certos usus publicè deputata est, servire dicitur.
Dn. Stryk. ad *Compend. Lauterb. pag. 271.* Mæstert. *d. Q. 4. num. 6.*
Wissemb. *Disp.* ad *π. 31. th. 5. in fin.* Brunn. ad *L. ult. π. de compens.*
& in *Decc. cent. 3. D. 88. n. 4. & seqq.* Cardin. Tuschus, *lit. C. concl.*
490. n. 48. Cæterùm si quæratur, an fiscus salarium petentem exceptio-
ne compensationis submovere possit? non malè negativè responde-
turcum Trentacinq. *d. Resol. 8. n. 4.* eò quòd salaria maximum me-
reantur favorem, & vicem alimentorum obtineant.

§. XXI.

Octavò compensatione contra civitatem uti nequit is, qui eidem
fideicommissum debet, *L. 5. Cod. de compens. in fin. ibique* Dd.
Thomas Del Bene, *de juram. cap. 2. Dubit. 43. n. fin.* id quod tamen
potissimùm de compensatione impropria intelligendum venit, cùm
id, quod ex causa fideicommissi debetur, haud infrequenter sit debi-
tum speciei, cujus ad quantitatem nulla est compensatio vera & pro-
priè sic dicta, quanquam hujus naturam in ultimis voluntatibus non
semper attendi, scribant Dd. Vid. Surd. *lib. 1. cons. 112. n. 40.* Ratio-
nem autem dictæ exceptionis ponunt in eo, quòd ibidem duplex fa
vor, testamenti videlic. & fisci concurrat. Brunnem. *ad d. l. 5.* Quod
plenius explicant Donell. *d. l. vers. Sexta causa est.* Mæstert. *d. Q. 4.*
n. 7. Struv. *d. th. 23.* Zanger, *d. l. n. 31.* Molina, *de Disp. 560. n. 25.*
ubi idem obtinere scribit, si res relicta fuerit ea lege, ut posteà ad
Principem vel communitatem perveniat. Neque dubii quicquam
suppetit, quin id, quod de fideicommisso civitati restituendo non
compensabili dispositum est, etiam ad legatum extendi possit. Bar-
bosa, ad *L. 3. n. 9. Cod. de compens.* Trentacinq. *d. Resol. 1. n. 12.* quod
etiam verum existimant Mæstert. *d. Q. 4. n. 8.* Schilt. *d. ex. 28. §. 38.*
in fin. si illud ad pias causas relictum sit.

§. XXII.

Denique **Nonò** fiscus compensationem admittere non tenetur,
si ipse pretium, rei venditæ petat; per *L. 46. §. 5. π. de jur. fisci*
L. 7. Cod. de compens. Nec immeritò, cùm res fiscales, præcipuè im-
mobiles, non soleant alienari, nisi urgente necessitate, cui per fictam
ejusmodi solutionem, qualis est compensatio, non bene occurritur.

 B. Dn.

B. Dn. Lauterbach, *l. c. in fin.* Add. Schilt. *l. c.* §. *40.* Molina, *d. n. 25, in fin.* Vinn. *part, jur. lib. 2. c. 71. lit, V.* Atque hæc de exceptionibus, publicis creditoribus compensationem denegantibus, dixisse sufficiat, quæ etsi benè multæ sint, ita, ut indè cum fisco rarò compensari scribat B. Brunnem, *l. c,* propterea tamen non perdunt regulam, quæ est in contrarium: secus ac sentit Aug. Barbosa, ad *L. 1. Cod. de compens.* ibi; *Compensatio fisco non opponitur*; sed illa potius omnibus modis retinenda est, ne aliàs Fiscus vel etiam civitas, in casibus non exceptis jure communi procul dubio utentes, nimium sentiant favorem, cum suorum creditorum præjudicio conjunctum, Brunnem, ad *L. 1. in fin. Cod. de compens.* Schilt. *l. c.* § *25.* Tulden, ad *tit, C. de compens. n. 5.* præsertim cùm casus facilè possit contingere, qui illorum actionem reddant inanem. Hanc verò, exceptione compensationis ex juris necessitate haut opposita, planè extinctam esse, eò minùs credendum, est quò certius est, quòd quis petitionem salvam habeat, tametsi dictam exceptionem ultrò omiserit, adeò ut nulla ex hac omissione, donationis præsumptio regulariter capi possit. Vid, omninò Joh. Voet. ad *tit. π. de compens.* §. *3.*

§. XXIV,

Antequàm ulteriùs progrediamur, dispicere lubet, annon possessores bonorum **domanialium**, adversus eorum restitutionem, ratione pretii, it. meliorationum, vel etiam alterius debiti, quô Princeps revocans ipsis obstringitur, exceptione compensationis sese tueri possint? Ac primò quidem cum B. Dn. Textore, In *Dissertat.* (quæ exstat in *Cod. Jur. Doman. P. 3. fol. 139.*) *de Bonis corona, th. 14.* Bruckner o, de *Doman. Regni Germ. c. 10. n. 16. & 19.* Ringl. de *Doman. Germ. lib. 3. §. 5. seqq.* & aliis præsupponendum est, quòd dicti possessores, in bona fide constituti, arg. *L. 27. Cod. de evict.* Vid. omninò Excellent. Dn. Præses, *cons. 42. n. 15. & multis seqq.* à Principe revocante, si hic ipse, vel ejus antecessor bona domanialia vendiderit, pretii refusionem rectè petant. non obstante, quòd venditio bonorum domanialium, consensu populi non interveniente, ipso jure, naturali scilicet, nulla sit, Grot. *II. 14, 2,* atqui ex emptione contra LL. prohibitionem facta ad evictionem experiri non liceat. arg. *l. 5. Cod. de LL.* Frantzk, de *evict. n. 242.* Conf. omninò B. Dn. Lauterbach, in *disp. de fundo dotali. th. 42.* Quemadmodum enim prius, extra casus exceptos, verissimum putamus, adeò, ut dominium haudquaquàm transferatur

in

ti possessorem; Joh. à Sande, de *prohib. rerum alienat. cap. 6. 11 §.* Excell. Dn. Præses, *d. consi 42. n. 63.* & per consequens hic rei vindicatione pulsari possit: (Diss. tn. Dn. Text. *l. c. th. 11.* ubi conditionem sine c. u!a concedit.) Ità nihil ambigimus, quin; posteriori insuper habito, nihilominus pretii restitutio jure urgeatur, partim quia diversissima sunt; pretium repetere, & ad evictionem præstandam agere; Rosenthal, de *Feud. cap. 9. membr. 1. concl. 1. post lit. L.* juncta *concl. 98. post lit. b:* partim quòd ipsa naturalis, ut loquitur Ulpianus, in *L. 13. §. 7. ff. de excusat. tut.* justitia non ferat, ut quisquam cum alterius jactura locupletior fiat. Grot. *II. lib. 2. & cap. 17. per tot.* Quod tamen omninò contingeret, si emptor rei domanialis pecuniam, quam pretii nomine in Reip. vel Principis privatam utilitatem erogavit, ab illa vel hoc, ejusque hæredibus, frustra reposceret; prout hanc in rem pleniùs differunt Perillustris Dominus de Dewiz, Dominus noster gratiosus, in *Diss. de Principe evincente, sub præsidio* Dn. Stryk. *Witteberga propositâ, cap. 3. §. 3. & 5.* B. Dn. Myler. ab Ehrenb. in *Nomolog. cap. 9. §. 3. sqq.* Bruckner. *l. c.* Ringl. *l. c.* Dn. Text. *d. th. 14.* Quotum sententiam insigniter adjuvat; quòd etiam alienatio feudi, sine domini directi consensu facta, ipso jure nulla sit; ipsâ legis feudalis sanctione cassata ac in irritum deducta, & tamen emptori, bonæ fidei, qualem etiam hic; uti dictum, præsupponimus, adversus venditorem & hæredes illius; ad pretium vel à domino directo vel etiam agnatis restituendum, actio competat. *2. F. 55. in med.* Cùm itaq; verum sit, quòd Princeps, bona domanialia ab emptoribus repetens; ad pretii restitutionem teneatur; verum quoque erit, quòd talium bonorum possessor, qui simùl Principis vel Reipublicæ conventionalis creditor est, id, quod ille huic debet; etsi ex jure in re, (Nam in materia compensationis vocabulum debiti ita latè accipitur. Dn. Lauterbach, ad *tit. ff. de compens. th. 18.* Struv. ad *eund. tit. thes. 19.* bellissimè Frantzkius, ad *tit. ff. de evict.* n. *11. & plur. seqq.*) mediante compensatione temporali; vel etiam vera ac perpetua, si nimir. res domanialis sit quantitas. Vid. omn. *Cons. JCt. Hallens. in Cod. Jur. doman. P. 4. f. 171.* retinere possit, donec ipsi ratione pretii satisfiat, idq; propter generalem illam & æquissimam regulam, quòd in casibus non exceptis publico debitori beneficium compensationis denegari non debeat. *L. 46. §. 5. ff. de jure Fisc. L. 3. Cod. de compens.* Quod multò magis procedet quà meliorationes & impensas in rem domanialem à bonæ fidei possessore erogatas, eo scil. in casu, quo illarum refusio iure peti po-

ti po-

ſtatui debentur; ſed hujus ſolummodò distributioni ſive ſubcollectationi & executioni relictæ ſunt. Carpzov. *lib. 4. R. 12.* Vid. omn. Mev. *part. 3. D. 216.* Capitul. Leopold. & Joſeph. *art. 3.* ibique B. Dn. Textor. in *Jur. Publ. Stat. Imper, t. 4. n. 164. ſeqq.* Planè ſi tributa non ſingulis civibus; verùm ipſi civitati, ut toti aggregato, à Principe indicantur, compenſatio ex gratia magiſtratûs fieri poteſt, cùm ille, in hoc caſu, etiam immunitatem alicui ex civibus concedere valeat, ita tamen, ut nihilominùs tota ſumma, quam Princeps imperavit, ei exhibeatur. Ziegl. de *Jur. Maj. lib. 2. c. 2. §. 60. ſeqq.* Addant, quæ docet Dn. Præſes, de *immunit. à collect. conventionali, th. 19. & 5. ſeqq.*

§. XXVIII.

Quæ de collectis in §. præcedenti diximus, aliter ſe habent in iis penſitationibus, quas ipſa civitas nomine proprio, & quidem vel ex contractu, vel ex lege, ſtatuto, aut conſuetudine percipit, ut ſunt ex. gr. pecunia **allibrationis, das Wage-Geld,** nec non pecunia ſtationis, quæ à mercatoribus tempore **nundinarum** ſolvi ſolet, **Stand-Geld** vulgò appellata. Dubitandum enim non eſt, quin creditor civitatis iſtiusmodi pecuniam, cum eo, quod illa viciſſim debet, penſare valeat. Quod verò attinet **cenſum emigrationis**, facile intelligitur, quòd, cùm ille, ſecundum ea, quæ ſupra notavimus §. 26. etiam tunc, quando ad ipſum Principem pertinet, compenſationis objectum conſtituat, multò magis hoc procedat, ſi iſte cenſus civitati municipali debeatur; quali planè ſingulari jure in hoc inclyto Ducatu Heydenhemium gaudere ab Excellent. Domino Præſide percepi.

§. XXIX.

Subjectum paſſivum noſtræ tractationis eſt Reſpublica, it. civitas municipalis, aliave univerſitas, harumq; rector & adminiſtrator, dummodò aliquid publico nomine debeat. Neque enim Fiſci debitor publicas penſitationes cum eo, quod harum ſuſceptor privatim debet, contribuere valet. Si verò hoc contra juris formam factum ſit, fiſcus ſuum debitorem, qui illicitè compenſavit, ad ſolutionem nihilominùs jure adigit, Perez. ad *tit. Cod. de compens. n. 19. in fin.* ità quidem, ut, ſi illa ſequatur, non contra Fiſcum condictio indebiti; ſed, reſciſſâ jam factâ compenſatione, adverſus ſuſceptorem, ejusque hæredem, & ante & adhuc debitæ quantitatis exactio competat. Qualis caſus nominatim definitus exſtat in *L. 13. Cod. de compens.* ibique Gothofr. *lit. h.* tametſi hanc legem cum Jac. Cujacio aliter explicet Brunneman-

nemannus. Hoc certum, quòd, cùm in casu *d. l.* sive Cujacii sive Gothofredi explicationem sequaris, id, quod Fisco solutum, non indebitè, sed debitè solutum sit, condictio indebiti adversus Fiscum rectè ibi denegetur. Nam illa actio tunc demum competit, si is, qui exceptionem compensationis jure opponere potuit, hoc ipsum per errorem facere neglexerit. *L. 10. π. de compens. L. 30. π. de condict. indeb. L. 5. §. pen. π. de impens. in rem dotal. fact.* Tulden. in *Cod. de compens. n. 6.* Bocer. *cl. 4. Disp. 19. th. 88. lit. c.* Pichard. ad §. 30. *Inst. de act. n. 27.* B. Dn. Lauterbach, *intr. synops. tit. de compens.* §. 2. *n. 13.* Dissent. quidem Zoes. ad *tit. π. de compens. n. 4. & seqq.* & novissimè Dn. Swendend. ad Eckold. *eod. tit.* §. 4. verb. *reprobaverit. p. 436.* ubi non condictionem indebiti; sed illam actionem, quæ solventi, si accipienti nihil vicissim deberet, daretur, competere defendunt. Sed ut obiter, quid hac in re sentiamus, indicemus, sanè utraque sententia admittenda videtur. Prior quidem in casu, si compensare potens, ex errore facti, solverit. Cùm enim compensatio sit modus obligationem ipso jure tollendi, adeòque ex debito faciat indebitum, rectè utique dicitur, quòd, si unus debitorum, quod non ampliùs debet, post concurrentiam mutui debiti, hanc fortè ignorans, solvat, id ipsum, tanquàm indebitè solutum, condicere valeat. Et, ut hoc liceat, sanè plurimùm interesse potest tunc, si solutum naturaliter & civiliter; illud verò, quod ab accipiente vicissim debetur, tantùm naturaliter debitum sit. Hoc enim cùm non peti, benè compensari possit, etiam cum mixto debito, per generalitatem *L. 6. π. de compens.* quam contra Mæstert. de *compens. Q. 12.* eruditè explicat Voet. ad *d. t.* §. 13. profectò is, qui solvit, aliter juvari non potest, quàm ut solutionem indebitè factam, mediante condictione, rescindat, &, hoc facto, simùl jus compensandi redintegretur. Tulden. *l. cit.* Sed tamen hæc omnia nullatenùs impediunt, quò minùs etiam posterior sententia, Zoesii scil. & Swendendörferi defendi queat, præsertim cùm negandum non sit, quòd actio ei, qui suo creditori & simùl debitori solvit, ratione illius, quod accipiens adhuc debet, in salvo maneat, per *L. 8. π. de compens.* ibique Gothofr. *lit. v.* Nam, si aliter diceremus, sequeretur, quòd is, qui exceptionem compensationis, ex urgentibus rationibus, sciens prudens omiserit, cùm & tali in casu condictionem indebiti cessare certum sit, planè nullam actionem haberet, Id verò plusquàm iniquum esset, quia, uti jam suprà

dixi-

diximus, ex omissione dictæ exceptionis, scienter licet facta, nulla donationis præsumptio regulariter capi potest ac debet]. Plures enim incidere possunt causæ, ut quis illud, quod debet, actualiter solvere, quàm compensatione uti malit. Mæstert. de *compens. Q. 2. n. 4.* Mev. ad *J. L. part. 4. tit. 4. art. 9. n. 3.* Optimè Voet. ad *tit. π. de compens. §. 3. in med.* Dicimus itaque, quòd, si compensare potens, ex errore facti, licet proprii, solvat, condictio indebiti cum debiti exactione concurrat, quanquàm hæc aliquando, nimirum si sit bonæ fidei, utilior esse possit, cùm condictio indebiti semper sit stricti juris. Consentit, quamvis ex alia, quàm nos adduximus, ratione post hæc scripta visus cl. Titius, *in observat. ratiocin. ad Compend. Lauterb. tit. de compens.* Cæterùm, ut revertamur in viam, si quæratur, an **Successori in Rep.** ratione ejus debiti, quod antecessor contraxit, compensatio objici possit? Videndum est, an Successor ad debitum, cujus compensationem debitor publicus opponit, solvendum obligatus sit? de quo argumento cùm Grotius *II. 14.* Excell. Dn. Pregizer, Patronus meus maximus, in *disp. de oblig. success. in Rep.* J. O. Tabor, de *oblig. successor. in offic.* Myler. ab Ehrenbach, in *Nomoleg. cap. 10. & 14.* aliique complures professa jam opera præclarè scripserint, ad laudatos authores B. L. remisisse sufficiat.

§. XXIX.

Sunt tamen adhuc nonnulla, quæ ulteriorem inspectionem merentur. Ac primò quidem quæritur, an Fisci **cessionarii**, quibus ille sua debita non compensabilia cessit, in horum exactione eàdem cum fisco prærogativâ gaudeant, & per consequens ejus, quod ipsi privatim debent, compensationem admittere non teneantur? Quanquam autem Solorzanus & Balmaseda, *locis supra citatis in §. 15.* hanc quæstionem, eo in casu, si Princeps collectas sibi à subditis præstandas alicui donaverit, aut in solutum cesserit, negativè decidant: nobis tamen affirmativa indè verior videtur, quòd cessionariis fisci, ut hic eò faciliùs pecuniam inveniat, specialiter indultum sit, ut etiam personalia neque causæ cohærentia illius privilegia consequi debeant; arg. *L. ult. Cod. de privileg. Fisc.* Ferdin. Arias de Mesa, *Var. Resoll. lib. 1. cap. 20. n. 17. cum seqq. & cap. 21. n. 16.* Frantzk. *1. Resol. 14. n. 16.* B. Dn. Lauterbach, in *tr. synopt. tit. de hered. vel act. vend. §. 2. n. 25.* Alph. de Olea, de *Cess. jur. & act. tit. 6. Q. 3. n. 25. & seqq.* Conf. omn. Brunn. de *Cess. act. cap. 3. n. 3* & ad *L. 3. & ult. Cod. de privileg. Fisc.* Unde

etiam

etiam in terminis, si Fiscus vel civitas debitum non compensabile alicui, & quidem titulo donationis cedat, huic, tametsi lucrativo, cessionario compensationem opponi non posse, nisi omnia nos fallunt, ab inclyta Facult. Francofurt. decisum recitat laudatus Brunnem. *cent. 5. D. 89. n. ult.* in verbis: *Aliud esse si ab initio &c.* Porrò quod attinet **provinciarum ac dynastiarum detentores**, qui illas, v. gr. conductionis aut pignoris antichrestici jure possident, nec hi, si à subditis pensitationes publicas exigant, id, quod proprio nomine debent, compensare tenebuntur, ex eo, quòd ejusmodi Conductores, hisque valdè cognati Admodiatores, (Vid. Tabor, de *admodiat. cap. 1. §. 3. & cap. 3. §. 5. & 6.* ubi optimè ex ipsa rerum experientia docet, quòd integri aliquando Comitatus, districtus, **Aempter**/Commenden, **Woywodschafften/ Starosteyen**/ &c. admodienrur,) vel Antichrestæ collectas & similes præstationes, ex persona & jure Principis locantis, admodiantis, vel in antichresin concedentis percipiant. Multò minùs dicti possessores cogi possunt, ut id, quòd Princeps vel dominus dynastiæ locatæ, aut jure antichreseos concessæ, suis subditis debet, in compensationem deducant. Cujus asserti ratio manifesta est ex eo, quòd illi, jure suo ex contractu quæsito utentes, videlicet fructus jurisdictionales percipiendo, sui debitoris creditoribus satisfacere nullatenùs teneantur, & per consequens nec compensatio locum habere possit, cùm illa tantùm inter mutuos creditores & debitores notoriè procedat. Unde etiam verius nobis videtur, quòd collectarum conductoribus exceptio compensationis ratione ejus, quòd Princeps locator debet, objici nequeat, quicquid in contrarium disputet Lugo, de *Just. & Jur. T. 2. Disp. 36. sect. 9. per tot.* ubi cum aliis distinguere conatur, an Rex subditorum suorum, adtributa solvenda obligatorum, debitor factus sit, posteaquàm gabella, conductori, jamjàm absolutè debetur, an verò demùm post illud tempus. Priori in casu compensationem adversus publicanum fieri non posse, contra Vasquium, concedit. *n. 80.* Aliud dicendum putat in casu posteriori ex ea ratione, quòd gabella tunc nec ab ipso Principe justè exigatur, adeoque conductoris conditio melior, quàm Principis, esse nequeat, cùm Rex locet gabellam cum conditione imbibita, prout loquitur Lugo, *ibid. n. 76.* Sed esto, quòd distinctio ab ipso allata, quæ sanè non prorsùs ἐξαγώνιος est, rectè se habeat; illud tamen certum est, quòd ratio, quam Lugo in casu posteriori assignat, pro vero supponat id, quod tale non est. Satis n. constat

ex

ex præcedentibus, Principi etiam tunc deberi collectas, quando harum debitori ipse vicissim debet, sic ut omnis cōpensatio omnimodò cesset: Quibus convenienter dici non potest, quòd Rex tali in casu tributa à civibus injustè exigat. Si quis autem obtenderet, ea, quæ docet Lugo; non tàm de compensatione, quàm de retentione accipienda esse, propter illa sub *n. 81.* obvia formalia: *Respectu publicani autem omnis cessat ratio. Non potest enim* **retineri** *ob injustitiam gabellæ, cùm fuerit justa hodiè, quando solvi debuit, nec etiam ob compensationem, cùm publicanus nihil tibi debeat,* facilè apparebit, quòd nec retentio collectarum in præjudiciū cōductoris fieri possit, quia adversus illū, qui nihil debet, nihil jure retinetur. Mev. *P.7. D.289. n.2.* Nec quidquam porrò in contrarium facit, quòd collectarū conductores omne periculum in se suscipiant, & propterea proventus minoris conducant, quòd justissimè metuant, collectam à pluribus non iri solutum. Hanc enim rationem, quam & suam facit Balmaseda, de *Coll. Q.119. n.13.* efficacem nō esse, notat ipsemet Lugo, *n.73.* Denique, antequam evolutionem subjecti finiamus, observandum est, sæpiùs contingere, ut **una ejusdem Reip. statio adversus alteram** compensatione uti velit; ubi in puncto juris nihil regulariter obstare arbitramur, quò minùs illa locū obtineat, nisi forsan ab una statione tale quid debeatur, quod moræ omninò impatiens sit, & contrà ratione ejus, quod altera vicissim debet, nullū prorsus in mora periculum sit.

§. XXX.

Progredimur nunc ad compensationis nostræ **objectum**, quod constituunt debita publica, dummodo ità sint comparata, ut in compensationem venire valeant. Ex quo facilè intelligitur, quòd debitum publicum, in patiendo ac faciendo consistens, ex.gr. **præstatio operarum, aliorumq; munerum personalium** non possit exæquari cum eo, quod vicissim Resp. in pecuniâ debet. Quemadmodum enim facti cum facto; arg. *L.31. ff. de solut. L.2. §.7. de eo, quod cert. loc.* juncta *L.4. C. de compens.* Mev. ad *J. L. lib.4. tit.4. art.9. n.8.* Medices, de *comp. P.1. Q.42. per tot.* & *P.2. Q.31. n.35.* Müller, ad *Struv. tit. de comp. th.22. lit. ϑ.* ita etiam rei cum facto nulla est compensatio, quoniam hîc debita diversissima concurrunt. Idque adeò verum est, ut in talibus præstationibus ne quidem temporalis compensatio locum inveniat, eò quòd illæ quàm celerrimè expediri debeant, & ut plurimùm in casu publicæ necessitatis, cui aliter, quàm per actualem præstationem, satisfieri nequit. Accedit, quòd dicta compensatio fiat mediante retentione,

ne,

ne, quæ in factum incidere haut poteſt. Gravior eſt dubitatio de **debito ex delicto**, nimirum an illud, Fiſco applicandum, cum eo, quod iſte delinquenti viciſſim debet, rectè compenſetur, ſcil. contra ipſum fiſcum? Nam contra accuſatorem fieri illud non poſſe, planum reddit, poſt Mæſtert. Müll. ad *Struv. l. c. th. 15. lit. ζ. n. IV.* Generaliter autem, Jure communi inſpecto, diſtinguendum eſt, an pœna fiſco debita ſit **pecuniaria**, an verò **corporis afflictiva**? **Priori** in **caſu** compenſatio procedit. Struv. *l. c. th. 15.* ibique Müller. Brunn. ad *L. 1. Cod. de compenſat. in fin.* id quod tamen aliquando fallit. Utriusque & regulæ & exceptionis exemplum jam ſupra habuimus. *Illius* in Præfecto vel diſtributore annonæ publicæ, qui, ſi hanc populo, vel etiam militibus **injuſtè** præbuerit, eapropter in pœnam pecuniariam condemnatus hanc rectè compenſat. *L. 17. π. de compens.* *Hujus* in curatore pecuniæ frumentariæ, qui ſi hanc ad privatos ſuos uſus retineat, & ita crimen reſidui committat, ad reſtitutionem pecuniæ conventus, exceptione compenſationis non gaudet. Vid. *ſupr. §. 14. & L. 2. §. 2. & 4 π. de adminiſtr. rerum ad Civit. pertinent.* Debet autem prædicta regula cum quadam declaratione & ampliatione accipi. Et quidem **declaranda** eſt in eo, quòd exceptio compenſationis in cauſa criminali, propriè demùm poſt ſententiam, hujus executioni; durante autem proceſſu nonniſi eventualiter opponi poſſit: Imò cautus ſit accuſatus, ne illud, nondùm condemnatus, improvidè faciat, cùm compenſationem allegans debitum ſuum fateri cenſeatur. Merenda, *lib. 5. controv. c. 46.* Chriſtin. *vol. 3. Dec. 40.* Dn. Lauterbach *l. c. §. 26. in fin.* Borellus, in *compend. Decc. tit. 48. n. 60.* Vide tamen Voet. ad *tit. π. de compenſat. §. 3.* Mev. *P. 7. Dec. 128.* Struv. ad *tit. π. de except. thes. 14.* ibique Müller, *in addit.* Ratio prioris conſiſtit in eo, quòd, ante ſententiam non impugnatam, mulcta ſtrictè ſic dicta (vid. Jacob, Rigos de Malloſco, Gœdd. & alii, ad *L. 131 π. de V. S.*) non debeatur. *L. 244. π. d. tit.* Undè inſimùl patet, compenſationem mulctæ cum debito fiſcali demùm ab eo tempore, quo ſententia in rem judicatam tranſit, vires ſuas exerere. arg. *d. L. 244* Quanquam enim objici poſſet, quòd, ſi quis ob delictum, cui in legibus nulla certa pœna præſtituta eſt, damnatus ſit, ſtatim atque ſententia ex poſtfacto ſecuta ſit, hæc ad tempus commiſſi delicti retrotrahatur, & per conſequens ex illo tempore mutuum debitum & creditum inter Fiſcum & Reum inductum cenſeri debeat: attamen, cùm mulcta, priusquàm à judice deter-

determinetur, nomen debiti liquidi non mereatur; hujus verò cum illiquido nulla, ne quidem de jure naturali, compensatio detur. Tesmarus, ad Grot. *III. 19. 18.* Sanè ista retrotractio locum non obtinebit, ad hunc puta effectum, ut id, quod fiscus vel civitas debet, jam à tempore perpetrati delicti, mediante compensatione, sublatum dici possit. Aliud sentiendum in illis pœnis pecuniariis, quas delinquens ipso jure incurrit, cùm sententia, quæ accedit, non condemnationis; sed tantùm declarationis gratia requiratur. Porrò ampliamus supra memoratam regulam, quòd scilicet exceptio compensationis mulctæ pecuniariæ non solùm ipsi Fisco tunc quoque, si illa ad usus publicos jam destinata sit; verùm etiam Fisci cessionario, cui scil. iste mulctam cessit, rectè objiciatur, Brunn. ad *L. 46. ff. de jure Fisc. num. 5. & 6.* it. in *Decis. cent. 5. D. 88.* Conf. suprà §. 26. Posteriori in casu, quando sc. agitur ad pœnam corporis afflictivam, hujus cum debitò fiscali, quia est diversi generis, & pœnâ pecuniariâ, quantacunque illa sit, semper gravior; per *L. 10. §. fin. ibiq.* Dd. *ff. de Pœnis.* Excell. Dn. Præses, de *Dispensat. super infam. per pœna aggravat. th.* 28. nulla datur compensatio, Dn. Præses, *l. c. t. 26.* nisi Princeps consentiat, id quod, si potestatem pœnam remittendi habeat, facere quidem potest; non tamen facile faciet, cùm ipsius Reip. intersit, ne delicta maneant impunita. De eo casu, quo aliquis in mulctam C. sci tarorum condemnatus, ea comminatione, quòd, si intra octiduum eam non solverit, manûs amputatione plecti debeat, an elapsò octiduo condemnatus, id, quod fiscus vicissim sibi debet, cum pœna corporis afflictiva pensare valeat? Vid. Salycetus ad *L. 1. n. 2. Cod. de comp.* Sichard. *ibid. n. 4.* ubi hanc quæstionem uterq; affirmativè decidit, licet alii stationi, quàm quæ condemnato vicissim quid debet, illa mulcta debeatur. Cujus decisionis hæc ratio affertur à Baldo, ad *L. 1. Cod. d. t.* quòd per ipsummet fiscum vel Remp. steterit, quò minus, intra terminum octidui, pœna pecuniaria à delinquente soluta sit, dùm scil. ille huic non satisfecit. Add. omninò Sebast. Medices, *de compens. P. 1. Q. 30. n. 6.* ubi plures hanc in rem authores accumulat. Tyndarus, de *compens. art. 5. n. 39.*

§ XXXI.

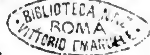
Circa Effectum nihil singulare observare hactenùs licuit. Neque enim ambigendum est, quin & hîc mutua debita, statim atque concurrunt, ipso jure tollantur, secundum ea, quæ de compensatione in genere contra plurimos dissentientes tradunt Tyndar. *loc. c. art. 6. à n. 47. usq. ad n.* 80. Dn. Schilt. in *Prax. Ex. 28. §. 22. conf. supr. §. 5.* & per consequens cursus usurarum, quas scil debitor fiscalis solvere tenebatur, sistatur: id quod etiam apud Romanos, specialiter constitutum fuisse refert Ulpianus, in *L. 11. ff. de comp.* juncta *L. præced. 11.* vid. omn. Joh. Francisc. de Ponte, *lib. 2. cons. 19. n. 4. & seqq.* Dominic. Manfrella, ad Hect. Capyc. Latro *Dec. 25. n. 4.* De compensationis quoad pœnæ, in casum sequentis solutionis interminatæ, exclusionem efficacia videatur, præter suprà laudatos, Alciat. *cons. 393. n. 2.*

§. XXXII. Ad Affinia pertinent (1) Retentio, vid. supr. §. 24. ubi de retentione bonorum domanialium egimus. (2) Reconventio, si nimirum is, à quo fiscus aliquid judicialiter petit, hunc reconveniat: id quod regulariter, extra casum publicæ necessitatis, fieri posse arbitramur. Quanquam enim causæ fiscales de jure Romano singulare forum habeant, per *t. t. Cod. ubi caus. fiscal* & hodiè ad ipsius Principis, vel hujus delegari cognitionem pertinere censeantur:

Vi-

Videat. Mev. *part. 6. Dec. 143. num. 3.* hæc tamen sola ratio non obstare videtur, quòminùs reus conventus beneficio reconventionis sive mutuæ petitionis gaudeat, cùm hæc, sua ratione, etiam contra actorem privilegiatum locum obtineat. Cui accedit, quòd fiscus in dubio Jure communi utatur, & in Principum quoque causis idem Ordo servandus sit, qui in causis privatorum. Vid. omninò Excell. Dn. Præs. *cons. 14. n. 135. & seq.* Illud tn hic forte præsupponendum erit, ut eadem statio, quæ reconvenienda, debitrix sit. Alia enim reconveniri vix poterit arg. *L. 1. Cod. de compens.* (3.) Compensatio, quam Pontificii vocant, occulta, de qua Balmaseda, *d. Q.* 110. ubi de collectarum compensatione occulta prolixè disquirit, eamq; ab omnibus Moralistis & Theologis approbari clamat. Intelligunt autem Pontificii per compensationem occultam talem actum, quò creditores suis debitoribus clàm aliquid auferunt, illudque cum debito compensant ac retineat. Vid. P. Bauny. *in tract. Gall. Som. des pech. p. 213.* Eradus Bilius Casuum Conscientiæ in Academia Cadamensi Professor, *de I. & I. cap. 5* quod inscribitur de compensationibus occultis, quas & ipse ex communi Dd. sententia licitas esse ibidem scribit. Sed hoc pestilens & publicè noxium Pontificiorum assertum à nostratibus rectè damnatur, quoniam compensatio occulta, si dicto modo explicetur, revera est furtum arg. *L. 19. § 5. ff. de furt.* Nec obst. *L. 15 ff. eod.* Vid. Brunn. ad *L. 3. Cod. vi B. R.* Hinc etiam citati Baunii doctrina à Parisiensi & Lovaniensi Facultate meritò profligata fuit, teste B. Dn. Mauritz. *de Princip. Jur. Publ. D. 1. coroll. 6.* Planè verò absit, ut istiusce compensationibus occultis colorandis accommodemus ea, quæ tradit Grot. *II. 7. 2.* in cujus medio Vir summus piè monet, id, quod de expletione juris in superioribus dixerat, in statu civili locum non obtinere; nisi judicia continuè cessent. Quanquam autem loca, quæ Grot. in annot. ad *d. cap. 2.* subjicit, compensationibus occultis favere videantur, tamen ea non approbat; sed saltem refert. Et quis nescit ablationem vasorum argenteorum Ægyptiorum ex alio capite, voluntatis scil. Divinæ, pro non illicita habendam esse?

§. XXXIII. Ad contraria referri poterit prohibitio Superioris, de qua vid. supr. §. 11. Si v. Principis Officialis aut etiam judex in casu, quo debita publica compensationem admittunt, hanc subdito deneget, pro re natâ, vel extrajudicialis, vel judicialis appellatio locum sortiri poterit: non obstante *L. 4. & L. 8. Cod. Quorum appell. non recip.* Porrò si civitas quædam beneficium Rescripti moratorii impetraverit, hoc planè non impedire posse videtur, quò minùs debitores, quos illa ad solutionem præstandam adigit, exceptionem compensationis rectè opponant, quia tale rescriptum tantummodò solutionem actualem ad tempus differt; jam v. admissa dicta exceptione non tàm revera aliquid solvitur, quam potiùs non rectè exigitur. s. Resp. Jur. Holland. *P. 2. Vol. 1. cons. 62.* Voet. ad *tit. ff. de compens. th. 9.* Vel, si mavis, aliud est, differri debiti exactionem, quod haud dubiè Beneficium moratorium operatur: aliud verò, civitati debitæ quantitatis solutionem urgenti opponere, mutuum ipsorum debitum & creditum ipso jure extinctum esse, adeò, ut nec intra, nec post lapsum termini à Principe indulti, ulla ejus exactio civitati supersit. Anton. Faber, *in Cod. Sab. lib. 4. t. 9. D. 3.* ubi ad *L. 19. ff. Rem rat. hab.* Faber. benè respondet. Nec obstant illa, quæ contra Huon. in *Encycl. Jur. P. 2. t. 22. cap. 5* disputat Dn. Lauterbach, *de benefic. Rescr. morat. th. ult.*

TANTUM!
... GLORIA.